

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Šokis

Sveiki sulaukę šv. Velykų!

3

„Manchester Camerata“ koncertas
Vilniaus 700-ajam gimtadieniui

5

Laiškai apie teatrą

M. ALEKŠOS NUOTR.

6

„Arlekino milijonai“ Operos ir baleto teatre

9

Donato Jankausko-Duonio „Komerčinė
paroda Milijuons“

12

Konkursinė „Kino pavasario“ programa

Ekspozicijos fragmentas

I. JUODYTĖS NUOTR. BPM SKAITMENINIS ARCHYVAS

Atradimai ir sąsajos su šiuolaikybe

Apie parodą „Theatrum biblicum“ Astą Giniūnienę kalbina
Aleksandra Aleksandravičiūtė

Bažnytinio paveldo muziejuje veikia velykinių dekoracijų paroda „Theatrum biblicum“, jūsų kuruota ir pagrįsta jūsų atliktais tyrimais bei idėjomis. Gal galite trumpai priminti, koks tų instaliacijų vaidmuo Velykų šventės procese, kur jos įrengiamos, kaip keitėsi nuo gotikos laikų ir koks jų kontekstas? Savaiame suprantama, kad tokios pačios būdavo įrengiamos visose katalikiškose šalyse. O gal klystu, gal Lietuvoje jos turi savo specifiką?

Parodoje „Theatrum biblicum“ pristatomi XVIII–XIX a. gavėnios ir Didžiosios savaitės scenovaizdžio fragmentai, monumentaliosios dailės kūriniai. Didžiąją savaitę sumontuotos didelės dekoracijos

pakeisdavo įprastą bažnyčios vaizdą, paversdavo interjerą įspūdinga, sukrečiančia erdve. Viduramžiais užgimė tradicija nuo Pelenų dienos iki Didžiojo penktadienio gavėnios uždangomis *Vellum quadragesima* (vadinomomis bado audeklais) uždengti presbiteriją ar altorių retabulus ir taip sužadinti vizualų alkį, kreipti tikinčiuosius į atgailą, apmąstymus, pasiruošti didžiajam Prisikėlimo įvykiui. XV a. buvusias vienspalves, kiek padekoruotas uždangas keitė Senojo ir Naujojo Testamentų scenomis ištaipytos didžiulės drobės. Daugiausia jų išliko Pietų Austrijoje, Lichtenšteine, Bavarijoje (Vokietijoje). Gavėnios uždangos minimos ir XVII a. LDK šaltiniuose.

Nuo viduramžių Didžiąją savaitę statomi Jeruzalės Kristaus

kapo imitacijos ar sarkofago pavidalo paminklai. Sarkofagų sienos būdavo ištapomos ar puošiamos reljefais, evangelinėmis Kristaus kančios scenomis, viduje guldoma mirusio Jėzaus skulptūra. Kristaus kapo apipavidalinimas iš esmės pasikeitė, pasiekė apogėjų potridentiniu laikotarpiu – *Theatrum sacrum* principai taikyti Kristaus kapui įvaizdinti. Ir čia dideli nuopelnai tenka jėzuitams. Šis reiškiny apėmė visą katalikišką pasaulį, neišskiriant ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės. Įdomu, kad labiausiai jis suklestėjo minėtame Alpių regione, kuris ribojosi su liuteroniškais kraštais.

NUKELTA Į 8 PSL.

Atsidavimas, sėkmė ir koziriai

III tarptautiniam Virgilijaus Noreikos dainininkų konkursui pasibaigus

GIEDRĖ KAUKAITĖ

Šeši jauni dainininkai, sėkmingai įveikę abu pirmuosius III tarptautinio Virgilijaus Noreikos dainininkų konkurso turus, balandžio 2 d. dainavo finalinį koncertą su orkestru Nacionaliniame operos ir baleto teatre. Štai tie laimingieji: sopranas iš Kroatijos Darja Auguštan, tenoras iš Pietų Korėjos Jaesung Kimas, sopranas iš Ispanijos Mar Morán (Maria del Mar Machado), baritonas iš Armėnijos Grisha Martirosianas ir ukrainiečiai – sopranas Marina Mazur ir baritonas Vladyslavas Tlushchas. Šį būrelį papildė septintasis dalyvis, baritonas Orchisairkhanas Erdene, praėjusio konkurso finalininkas iš Mongolijos, dėl pandemijos trukdžių į finalą negalėjęs atkristi; jam buvo suteikta galimybė dalyvauti šio konkurso finale.

Prisiminus šventiškai pakilų pirmąjį konkursą 2017 m., dalyvaujant Virgilijui Noreikai, ir antrąjį, jau be jo, pandemijos suvaržytąjį, šis, trečiasis, maloniai nuteikė ne tik dalyvių gausa iš viso pasaulio, bet ir jų aukšto lygmens pasiruošimu. „Dainininkų fiesta, dainininkų korida, dainininkų mūšis... Kiek daug puikių balsų... kokios sudėtingos arijos... ir dainuoja vienas už kitą puikiau“, – tokie komentarai sklandė tarp melomanų, konkurso perklausus gyvai stebėjusių puikios akustikos M.K. Čiurlionio menų mokyklos salėje.

Iš 200 dainininkų (iš 40 pasaulio šalių), atsiuntusių savo įrašus, tarptautinė komisija atrinko 69, gyvai dalyvavo 51. Juos išklausius, į antrąjį turą pateko 26, o į finalą – šeši dainininkai. Tęsdami aritmetiką matome, kad dėl vienos finalininko vietos varžėsi net 33 dainininkai! Tad vertinimo komisijai teko ištis nelengva užduotis. Skiriant balus laikytasi klasikinių nuostatų: vertinti prigimtiniai duomenys, balso tipas, tembras, vokalinė technika, diapazonas, intonavimas, tartis, diktija, stiliaus samprata, muzikalumas, įtaiga, asmenybės žavesys. Tokie buvo paties Virgilijaus Noreikos kriterijai, kuriuos jis konkrečiai įvardijo būdamas LMTA Dainavimo katedros vedėju, kad pedagogų posėdžiuose svarstant studentų pasirodymus nebeskambėtų abstraktūs argumentai: patiko-nepatiko, įtikino-neįtikino ir pan.

Rengiantis bet kuriam konkursui vienas svarbiausių uždavinių yra tinkamas kūrinų pasirinkimas ir jų išdėstymas perklausose. Iš dalies tai panašu į būrimą ar lošimą, mėginant numatyti, kuo sudominti pirmame ture, kokį netikėtumą pateikti antrajame ir kokį „kozirį“ išmesti finale. Vieni renkasi stiprėjančią trajektoriją, pasirengtą „bombą“ taupydami finalui, kiti, priešingai, nuo „kozirio“ ir pradeda.

Darja Auguštan, Modestas Pitrenas, Nacionalinio operos ir baleto teatro orkestras

„KILIMAS ARTS“ NUOTR.

Klausytojui – tai įtraukiantis detektyvas, nes visais atvejais gali tiek pavykti, tiek ir nepavykti, nes ryškiai užsirekomendavus pradžioje reikia gebėti kartelės nenuleisti, o taupantis efektingai pabaigai gali atsitikti, kad finalo tiesiog nepasieksi.

Šio konkurso programose pagaliau dominavo auksinė klasika – Mozartas, Donizetti, Bellini, Rossini, Verdi, Puccini, Gounod; rečiau – Giordano, Leoncavallo, Mascagni, Charpentier; dar rečiau – Wagneris, R. Straussas, Stravinskis, Bernsteinas, Gershwinas; nedažnas ir Brittenas, ir tik epizodiškai šmėtelėjo Korngoldas bei mūsų dienų minimalistas Adamsas. Suprantama, juk tai jaunų dainininkų konkursas, tad remiamasi balsą tausojančiu klasikiniu repertuaru. Vaizdžiai kalbant, prieš imdamasis rašyti, išmoksti abėcėlę, prieš tapydamas – išmoksti piešti.

Pirmą perklausų dieną ilgoje dalyvių virtinėje pirmoji dėmesį patraukė stiprus sopranas iš Kroatijos Darja Auguštan, matyt, jau pirmame ture pateikusi savąjį „kozirį“, pasigėrėtinai įkvėptai padainuodama sudėtingą Serenos ariją iš Gershwinio operos „Porgis ir Besė“. Sėkmingai atsilaikiusi antrajame ture, ji sužibėjo ir finale, atlikusi Čio čio San ariją iš Puccini „Madam Baterflai“ II veiksmo bei Elizaбетės ariją iš Wagnerio operos „Tannhauseris“ ir sukėlusį griausmingas publikos ovacijas. Darja laimėjo antrą vietą ir visą šūsnį specialiųjų prizų, tarp kurių – debiutas Klaipėdos muzikiniame teatre, Vilniaus klubo prizas už išskirtinę interpretaciją, debiutai Immlingo festivalyje Vokietijoje, Pietro Mascagni festivalyje Livorne.

Nekantravome išgirsti ir sodraus tembro tenorą iš Pietų Korėjos Jaesung Kimą, pirmame ture jau atkreipusį dėmesį Verterio arijos iš Massenet operos „Verteris“

atlikimu, o antrajame išpūdinę padainavusį Fausto kavatiną iš Gounod operos „Faustas“. Vis dažniau tiesiogiai išgirstant Rytų dainininkus, nepalauja stebinti nepaprastas jų atsidavimas bei pagarba pasirinktai profesijai, ypatingas susikaupimas, orumas, dvasinė pusiausvyra, branda, atsiribojimas nuo šurmilio ir smulkmenų, scenoje demonstruojant retą drąsos ir nuolankumo derinį. Visi trys šio dainininko turai buvo lygiaverčiai, tarsi jis ne tik kiekvieną ariją, bet net ir kiekvieną frazę laikytų tuo „koziriu“. Finaliniame koncerte šis talentingas dainininkas puikiai padainavo Rodolfo ariją iš Puccini „Bohemos“, padovanodamas klausytojams stiprią, ilgą, laisvą aukštąją do. Jaesung Kimui skirta trečia vieta, debiutas Lietuvos nacionaliniame operos ir baleto teatre, debiutai Pažaislio festivalyje, Kopenhagos operos festivalyje. Jaudino šio dainininko nuoširdus džiaugsmas dėl kiekvieno apdovanojimo, tarsi jų nesitikėjus.

Greta minėtos labai ryškios, muzikalios, profesionalios dainininkės Auguštan ryški konkurso asmenybė buvo ispanų dramatinis koloratūrinis sopranas Mar Morán. Didelis jos balsas, viduriniame registre skambantis kone mecosopranu, kilo iki aukščiausių diapazono natų lengvutėliai ir skaidriai, lyg jaukus saulės šypsnys. Galėtum įtarti, kad Mar truputį piktnaudžiauja šiuo savo gebėjimu. Šiek tiek trikdė ir lengvas priegarsis, kai Mar dainavo forte, bet tuoj pat tapdavai užburtas jos gebėjimo aukštąjį registrą dainuoti legendiniu verdiškuoju *pianissimo*. Pirmame ir antrame ture interpretuodama Aminą, Džildą ir Liučiją, ji dainavo ne materialias natas, o gilumines, mediatyvias būsenas. Tai buvo turtingas vokalinio meno teatras. Finaliniame koncerte laukėme puikiai skambėsiant šios

įdomios dainininkės Violetos arijos iš Verdi „Traviatos“, tačiau dar kartą teko prisiminti nedėkingą mūsų teatro akustiką – labai išryškėjo minėtas dainininkės balso priegarsis. Galbūt Pietų šalies sopranui patenka ir atšiaurūs šių dienų Vilniaus orai, tad ši menininkė, dainininkų šneka sakant, buvo „ne formoj“. Mar Morán apdovanota konkurso diplomu bei debiutu Kretoje.

Pažymėtinas šiai dainininkei akompanavęs mūsų teatro pianistas Justas Čeponis. Klausydami jo prisiminiau pokalbį su šviesaus atminimo dirigentu ir puikiu dainininkų akompaniatoriumi Chaimu Potašinsku. Jis sakė, kad akompaniatoriumi neišmanoma tapti, juo reikia gimti. Tai paslaptiškiausia profesija. Privalai vienu metu būti ir magas, ir tarnas. Čeponis kaip tik toks. Scenoje jis lygiavertis ir kartu – sąmoningai antras. Ryškiu antruoju būti labai sunku. Panašų išpūdį patirdavau per Dainavimo katedros studentų egzaminus, kai pedagogės Sigutės Stonytės studentams akompanuodavo pianistas Jurgis Karnavičius. Čeponis taip pat niekada neskambina forte, bet turėdamas puikią rankų techniką, jautrų „sukibimą“, girdėdamas harmonijos balsus, juos „kalbindamas“, artikuliuodamas, sukuria visą reikalingą dramaturgiją ir dinamikos skalę neforsuodamas, bet ir neprarasdamas stangrios įtampos. Pianistas geba dainininką jautriausiai palaikyti, skatinti, mylėti ir provokuoti. Toks pianistas – mūsų teatro dainininkų lobis.

Finaliniame koncerte su orkestru baritonas iš Armėnijos Grisha Martirosianas stojo varžytis greta ypač tauraus tembro ukrainiečio baritono Vladyslavo Tlushcho, sukėlusio klausytojų ovacijas pirmame ture, kai išpūdingai padainavo efektingą grafo Almavivos ariją iš Mozarto „Figaro vedybų“ ir dramatišką

Bogdano ariją iš Dankievičiaus operos „Bogdanas Chmelnickis“. Dauguma klausytojų mintyse jau paskyrė jam pirmąją premiją. Tačiau Vladyslavo atvejis kaip tik tas, kai aukštai iškelta pradinė kartelė neišsilaikė. Jo antro turo programa buvo blankesnė, o ir labai lauktas pasirodymas finaliniame koncerte nebesiekė pirmojo meninio ir vokalinio įkarščio. Konkurse turėjęs visą būrį stiprių, ryškių konkurentų baritonų, juos sėkmingai aplenkęs, finaliniame koncerte Vladyslavas kažkodėl nebesistengė. Tlushchas apdovanotas trečiąja premija ir debiutais Immlingo festivalyje bei Klaipėdos koncertų salėje.

Pirmoji premija įteikta Grishai Martirosianui – skvarbaus tembro, išvermingam dainininkui, gausioje šio konkurso baritonų įvairovėje nepakankamai mano pastebėtam. Finaliniame koncerte jis stabiliai padainavo Rodrigo mirties sceną iš Verdi operos „Don Karlas“ bei efektingą, finalui labai tinkamą Figaro kavatiną iš Rossini „Sevilijos kirpėjo“. Grisha pelnė ir publikos prizą bei specialųjį kelionių agentūros „Namų turas“ prizą, taip pat debiutą Kintų ir Pažaislio festivaliuose. Beje, pasirodymu Pažaislio festivalyje apdovanoti visi trys prizininkai.

Dar vienas finalinio koncerto balsas – stiprus lyrinis sopranas Mariana Mazur iš Ukrainos. Jos pasirodymas atitiko posakį, kad sena klasika visuomet neginčijamai priimtina, jei ir kiek nuobodoka. Bet tai ir skonio dalykas, o komisijos nariai – taip pat žmonės, su savo širdimi, protu bei skoniu. Mariana, profesionaliai ir priimtina padainavusi visų trijų turų programą, apdovanota diplomu. Diplomas įteiktas ir baritonui Ochirsai Khanui Erdene iš Mongolijos – tokio stipraus konkurso kontekstas šiam dainininkui nebuvo palankus.

Specialiuoju jauniausios konkurso dainininkės prizų vertinimo komisija pažymėjo Emiliją Finagėjaitę. Ji vienintelė iš Lietuvos dalyvių pateko į antrą turą. Galime pasidžiaugti gražiu ir prasmingu jos dainavimu, pateisinančiu gerą lietuvių vokalinės tradicijos vardą. Taisyklinga jos malonaus balso emisija, muzikalumas, empatija ir elegantiška laikysena rodo gražią kelio pradžią. Kitiems mūsiškiams, matyt, galioja posakis „savame krašte pranašu nebūsi“, kuris galbūt savotiškai kaustė.

Finalinio koncerto dainininkams akompanavo Nacionalinio operos ir baleto teatro orkestras, dirigavo Modestas Pitrenas. Pritarsiu nuomonei, kad orkestras kai kuriais momentais skambėjo per garsiai.

Grįžtant prie dainininkų, už reikiamų finalui balų ribos liko 45 dalyviai. Iš jų ne tik mano, bet gal ir

NUKELTA I 3 PSL.

Skonis, išmintis, sąmojis

Koncertas „Manchester Camerata“ ir Jean-Efflam Bavouzet sveikina Vilnių! Vilniaus 700-ajam gimtadieniui

VYTAUTĖ MARKELIŪNIENĖ

Jau senokai teko suprasti, kad ne vi- sada koncertas prasideda nuo pir- mojo akordo, kartais – ir gerokai anksčiau. Štai išgirsti jį anonsuojantį reklamos tekstą, prisimeni kažko- kius savo patirties išpūdžius, kai jau buvai susidūręs su tuo konkre- čiu atlikėju ar orkestru, paskui stebi, kaip jie visi ateina į sceną, kaip pa- baigia koncertą, ką parengia *encore*, etc. Šios pastabos skirtos veikiau ne mūsų pažįstamų atlikėjų pasirody- mams, o gastrolių atvykstantiems žymiams užsienio menininkams, kurie vis dėlto reti paukščiai.

Ir štai sužinojusi, kad įvyks „Manchester Camerata“ bei pianisto Jeano-Efflamo Bavouzet koncertas, sveikinantis Vilnių su 700-uoju gimtadieniu, jų reklaminiėje tinkla- laidėje pirmiausia išgirdau keistai banalią klišę – „Mozartas, pagamin- tas Mančesteryje“. Suvokiui gausės- nės publikos įtraukimo imperatyvą, bet gal galima elegantiškiau, išra- dingiau, skoningiau? Džiaugiuosi, kad kovo 30 d. atėjus į Nacionalinę filharmoniją programėlėje tos kli- šinės formuluotės nebuvo. Koncer- tas, bent jau preambulės situacijoje, buvo pristatytas adekvačiau: „Man- chester Camerata“ ir Jean-Efflam Ba- vouzet sveikina Vilnių!“

Koncerto pradžioje – Danielo Ki- daneo „Be Still“ styginių orkestrui, šių dienų kompozitoriaus opusas (rezonuojantis su 2020 m. karantino vidinės ramybės poreikiu), sudary- tas iš harmoninių vertikalijų, kurių pavieniai balsai tarytum ieško atpa- žįstamų intervalų patikimumo. *Tre- molo* štrichas ir jautrus dinaminis skliautas – tai tos muzikinės me- džiagos, kurios tapo šios kompo- zicijos stuburu. Tačiau jų tarpusa- vio santykių režisūra – orkestro ir jo dirigento Gáboro Takácso-Nagy išpildymo kokybės reikalas. Jau šiuo opusu „Manchester Camerata“ pri- sistatė ne tiek kaip orkestras, bet kaip jautrų, intymų tarpusavio ryšį mezgantis kamerinis ansamblis, be- sigilinančias faktūros, tembrų ir ar- tikuliacijos sambūvį: viską darome

Jean-Efflam Bavouzet

bendrai, apmąstyta ir, svarbiausia, klausomės vieni kitų.

Jau nesyk teko pastebėti, kad kai kurios šiuolaikinės partitūros puik-iai dera su Wolfgango Amadeus Mozarto ar Josepho Haydno kūri- niais. Kodėl? Dėl tapačių paramet- rų svarbos – harmonijos, tembrinės tapatybės, faktūrinio skaidrumo ir dinaminės struktūros. Likusi kon- certo dalis buvo skirta Mozarto mu- zikai. Skambėjo šio kompozitoriaus du koncertai fortepijonui ir orkes- trui – Nr. 12 ir Nr. 13 – bei „Linco“ simfonija Nr. 36 C-dur, K. 425.

Beje, čia vėl norėtusi grįžti prie koncerto „preliudo“ – kaip į salę įėjo „Manchester Camerata“ ir pianistas Bavouzet, dirigentas Takács-Nagy. Orkestro nariai rin- kosi laisvai, nesidairydami į publiką, užtikrintai nusiteikę sukurti kon- certo šventę. Pianistas, atsisėdęs prie fortepijono, žaismingai paly- tėjo Mozarto vieno ir kito koncertų tonikos trigarsius. Dirigentas alsavo akivaizdžia energija, o jau vėliau – apgalvotu interpretaciniu planu, neužgožiančia lyderyste. Skam- bant Mozarto koncertams, Bavou- zet iškart pasiūlė savo taisykles: skambindamas Mozartą jis tarsi pristatė nenuginčijamos senosios architektūros pastatą. Taip, šiame pastate (pastatuose) susidūrėme ir

su apibyrėjusiu tinku (kartkartėmis nešvarios natos, harmonija), bet pastato visuma ištis nenukentėjo. Nes architektūra ėmė viršų.

Klausantis Mozarto fortepijo- ninių koncertų iš atminties iškilo šio pianisto įrašas kompaktinėje plokštelėje, kuriame jis skambina Haydno fortepijoninius koncertus Nr. 3, 4, 11, – tą įrašą teko išnagrinėti,

kaip sakoma, skersai ir išilgai. Jau tada pastebėjau pianisto Bavouzet džiažinių struktūrų įterpimą į kla- sikinių koncertų formas. Taip, išre- tintos temos, sureikšminti motyvai, temų transformacijų paryškinimas. O sykiu – atsidasvimas temų, har- monijų, faktūros, artikuliacijos vi- sumai. Taurus paprastumas, ramus didingumas. Bei savojo išpaudo

Gábor Takács-Nagy ir „Manchester Camerata“

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

ATKELTA IŠ 2 PSL.

daugelio klausytojų atmintyje liks labai ryškus, galingas, plataus di- apazono, puikios koloratūrų tech- nikos mecosopranas Carolyn Holt iš Airijos ir dramatinis tenoras Piotras Kalina iš Lenkijos. Pas- tarasis patraukė ne tik puikia vo- kalo technika ir turtingu dvasiniu pasauliu, bet ir ypatinga, kone hi- pnotine įtaiga. Nestandartinis šio tenoro tembras italų operoms gal- būt tolimesnis, tačiau esu tikra, kad

jis pagarsės kaip puikus Wagnerio operų dainininkas.

Ir dar du netikėti konkurso blyksniai, taip pat likę už reikiamo balų skaičiaus brūkšnio, – tai so- pranas Sarah Chae iš Pietų Korėjos, padainavusi charakterinę ariją „Aš esu Mao žmona“ iš Adamso ope- ros „Niksonas Kinijoje“, bei jos tė- vynainė Henoon Lee, charakterinę ponios Flut ariją iš Nicolai operos „Vindzoro šmaikštuolės“ papildžiusi komiškais farso lygmens vaidybos elementais. Abi dainininkės neturi išskirtinesnių vokalinių duomenų, tačiau sėkmingai parodė, kaip svarbu ir vertinga rasti sau tinkamą

amplua. Hanon Lee atveju, manau, buvo reikalingas šį žanrą išmanan- čio, talentingo režisieriaus sukurtas smulkmeniškas efektingų vaidybos detalių libretas, kurio seką daini- ninkė privalėjo tiksliai vykdyti, nes klausantis atrodė, kad vyksta spon- taniška improvizacija.

Paminėsiu ir kitas dvi dėmesį pa- traukusias, bet į finalą nepatekusias dainininkes. Viena jų, išvaizdi, ypač gražaus, kone egzotiško tembro dainininkė Teona Todua iš Ukrai- nos, dainavusi soprano arijas, kėlė minčių, ar šiai įdomiai dainininkei nebūtų artimesnis aukšto mecoso- prano repertuaras. Kitas klausukas:

jau antrąsyk konkurse besilankanti sopranistė iš Australijos Jesica Har- per galbūt yra viena iš tų nedažnų, bet pasitaikančių originalaus tem- bro dainininkų, kai dainavimo bū- das nepriskirtinas jokiai mokyklai, kai visos galimybės yra unikaliai prigimtinės ir, nors gerbtinos, ta- čiau, nepaisant dainininkės pasi- tikėjimo, klausytojų ir vertintojų nepriimamos.

Per apdovanojimų ceremoniją įteikti padėkos diplomai visam bū- riui konkurse nuoširdžiai talkinusių pianisčių ir jau minėtam Justui Če- poniui. Ceremonijos pabaigoje jis akompanavo pirmosios premijos

pagrindimas – paryškinti tai, kas gali formuoti atnaujintą reljefą, ki- taip perskaitytą formos pavidalą.

Jei dar tęstume tą senosios archi- tektūros temą, Bavouzet *encore* su- grota Jules'io Massenet Tokata pa- liudijo, kad pianisto kondicija yra nuostabaus lygio, bet kartais jam norisi (ko gero), muzikuoti tarytum namie, su artimais draugais. Esmė ne technika, o būtent architektūra, visumos statinys.

Koncertą užbaigė Mozarto Simfonija Nr. 36 C-dur. Tai buvo Takácso-Nagy diriguojamo „Man- chester Camerata“ orkestro trium- fas. Kažkas per pertrauką paklausė, kaip galėtume palyginti šį orkestrą su mūsų laikais orkestrais. Pagalvo- jau, kad dėl profesinio pasiren- gimo viskas gerai, tačiau dėl atli- kimo – „Manchester Camerata“, kurdamą savąjį Mozartą, tą darė kur kas įdomiau, valiūkiškiau ir kur kas sąmojingiau. Nes būtent tos savybės – sąmojingumo (podraug ir drąsios fan- tazijos) – reikia norint įpūsti gyvybę klasicistinėms partitūroms. Už tau- riai paprastų garsinių struktūrų juk švyti tos epochos tiesa, mums įtai- giai pertransponuota.

laimėtojai Grishai Martyrosianui, atlikusiam Prologą iš Leoncavallo operos „Pajacai“. Ceremonijoje kalbėjęs vertinimo komisijos na- rys Edgaras Montvidas, žadantis ir besitikintis dažniau ir daugiau ben- dradarbiauti dainavimo veiklos ba- ruose Lietuvoje, sakė, kad šis dai- nininkų konkursas yra geriausias paminklas legendiniam lietuvių tenorui ir didžiam pedagogui Vir- gilijui Noreikai. Pritardami šiems žodžiams lauksime po greit prabėg- siančių trejų metų vyksiančio kito konkurso.

GIEDRĖ KAUKAITĖ

Iškilaus maestro palikimas

Koncertai, dedikuoti labdaros ir paramos fondo „Pagalba Lietuvos vaikams“ įkūrėjui Mstislavui Rostropovičiui

RITA ALEKNAITĖ-BIELIAUSKIENĖ

Balandžio 2 ir 3 dienomis Nacionalinėje filharmonijoje įvyko du koncertai, skirti vieno žymiausių pasaulio muzikų, kovotojo už žmogaus teises Mstislavo Rostropovičiaus (1927–2007) Vilniuje įkurto labdaros ir paramos fondo „Pagalba Lietuvos vaikams“ 20-mečiui. Buvusio prezidento misiją nuo 2007 m. vykdo maestro dukra Jelena Rostropovič. Fondo valdybos pirmininkės pareigas pats maestro patikėjo smuikininkei Rasai Kubilienei. Svarbiausia fondo užduotimi ji vadina vaikų globą. Globoti sunkiai sergančius, talentingus, sportuojančius. Dabar likusi svarbiausia – talkinti muzikuojantiems ir siekiantiems baleto aukštumų.

Talentingiems vaikams ir jau kopiantiems į sceną jauniems atlikėjams svarbiausi dalykai – pasitikėjimas savo jėgomis, valia, didžiulis darbas ir sudaromos reikiamos sąlygos talentui bręsti. Tai ir didelio meistriskumo pedagogai, kokybiški, dažnai išskirtiniai brangūs instrumentai, ir supratinga mokykla, kurioje pagrindinė kryptis privalo būti specialybės studijos. Ne matematika, ne chemija, ne istorija, bet specialiosios disciplinos. Mokiniam turi būti sudaromos sąlygos (kaip mokykloje tai buvo įteisinęs direktorius Dainius Trinkūnas) kompaktiškame tvarkaraštyje reikiamą kiekį valandų praleisti tobulinant specialybės įgūdžius, groti ir dar rasti laiko klausytis muzikos.

Svarbu menininkams bręsti scenoje, pasirodant ne tik su bendramžiais, bet ir greta ryškių profesionalų kolektyvų. Deja, Lietuvoje tokios sistemos, globojančios talentingus vaikus ir kuriančios jų ryšius su besimokančiais svetur, nėra. Nevyriausybinių organizacijų, kurios siekia susigrąžinti pasaulyje išsibarsčiusius jaunus muzikus, neterminuota Kultūros taryba. Atrodytų, kad institucijai nesvarbu, kaip bręsta jauniausia menininkų karta ir kur ji kuria. Ar Kultūros, Švietimo ministerijos pasidomėjo užaugusia nauja, įdomia jaunųjų menininkų karta, jų iššūkiais ir ryšiu su Lietuva problemomis? Ne paslaptis, kad daugelį ryškių Europoje menininkų valstybinės koncertinės organizacijos netgi ignoruoja.

Todėl Rostropovičiaus įkurto fondo prestižas per dvidešimtmetį dar išaugo. 68 fondo stipendininkai ir alumnai bręsta apsupti nuosirdžių Nacionalinės filharmonijos kolektyvų, Šv. Kristoforo kamerinio orkestro, užsienio partnerių. Tai matėme kovo 2 d. Šv. Kotrynos bažnyčioje prasidėjusio jubiliejinio ciklo koncerte. Šv. Kristoforo orkestras akompanavo įvairių

tarptautinių konkursų laureatų vardus pelniusiems jauniausiems stipendininkams Klėjai Kašubaitei, Joriui Mikužiui ir šilutiškiui Pijui Pirogovui.

Balandžio mėnesio koncertai buvo dedikuoti iškiliam muzikui, didžiosios kultūros žmogui, kovotojui už žmogaus teises, filantropui Mstislavui Rostropovičiui. Lietuvoje jis pasirodė 6-ajame XX a. dešimtmetyje. Atsimenu, kaip 1959 m. pilnutėlėje Nacionalinės filharmonijos salėje pakaitomis koncertuodavo jaunas Rostropovičius, Sviatoslavas Richteris, iš tremties paleistas Rudolfas Kleris... Po kelerių metų Rostropovičiaus mokine tapo Silvija Narūnaitė (vėliau tapusi Sondeckiene), Davidas Geringas. Maestro žavėjo ne tik violončele perteikiama gilia filosofine mintimi, jautriai skambančia poetika, tembrų prasmingumu, bet ir žmogiškumu, empatija, neblėstančiu humoru. Muzikantai atmena jo diriguotus koncertus, Eglė Špokaitė – šoktus spektaklius. Kompozitorius Vytautas Laurušas mėgdavo pasakoti apie saugumiečių panosėje organizuotą Rostropovičiaus vizitą cerkvėje bei popo namuose. Ir ypatingą atradimą, pasakytą žmonai dainininkei Galinai Vyšnenskajai: „Galina, atvažiuok į Vilnių dainuoti Toskos! Čia tikra Europa!“ Spektakliai tapo reikšmingais įvykiais.

Nepriklausomas Rostropovičiaus elgesys ir pasisakymai pykdė sovietų valdžią. Planuota jam netgi uždrausti gastroles užsienio šalyse. Buvo atimta SSRS pilietybė. Užtat jis piktdžiugiškai demonstravo esąs Prancūzijos menų akademijos garbės narys, įtrauktas į „40 nemirtingųjų“ sąrašą.

1991-aisiais Rostropovičius pasirodė esąs Lietuvos draugas, padedantis nelaimėje. Jo koncertai Italijoje tuo laikotarpiu virto solidarumo su Lietuva akcijomis. Klausytojams maestro pasakojo apie mūsų kovą, kvietė pagerbti nepriklausomybės aukas. Už 20 tūkstančių dolerių savo honoraro pirko Sausyje sužeistiesiems vaistus, juos gabenė. Talkino menininkams, ieškantiems nišų atsivėrusiame pasaulyje, skleidė tiesą. Kruvinų Sausio įvykių Lietuvoje nuotraukas, filmuotą medžiagą rodė pasaulio žurnalistams. 1992 m. Rostropovičiui buvo įteiktas Sausio 13-osios atminimo medalis, 1995-aisiais – Lietuvos didžiojo kunigaikščio Gedimino II laipsnio ordinas, o 2000 m. už ypatingus nuopelnus Lietuvai bei Vilniaus miestui maestro suteiktas Vilniaus garbės piliečio vardas.

Taip prasidėjo didžiojo menininko mecenatystės istorija Lietuvoje. Menininko, mokišio ne tik groti violončele, bet ir žmogiškumo, taurumo, padrumo.

Paulius Gefenas, Simona Zajančauskaitė, Vytautas Giedraitis, Robertas Šervenikas, Nacionalinis simfoninis orkestras

D. MATVEJEVO NUOTR.

Visa tai buvo prisiminta Nacionalinėje filharmonijoje. Pirmasis koncertas balandžio 1 d. surengtas su Nacionaliniu simfoniniu orkestru. Dirigavo Robertas Šervenikas. Antrasis balandžio 2 d., kamerinis, – Mažonoje salėje. Koncertuose pasirodė 21 fondo stipendininkas ir alumnas. Visi jie – puikiai reprezentavę Lietuvą nacionalinių ir tarptautinių forumų laureatai. Akordeonininkai Mantas Leonardo Lizzi – net 87 konkursų laureatas, Jonas Vozbutas – 60-ies. Daugelio biografijoje mirga įvairių pasaulio šalių, kuriose koncertavo, pavadinimai. Ankstyvąjį kelią pradėję Mažeikiuose, Pasvalyje, Šilutėje, Panevėžyje, Kaune, Vilniuje, dažniausiai baigę Nacionalinę M.K. Čiurlionio menų mokyklą pas ryškiausius atlikėjus bei pedagogus, jaunieji muzikantai tęsė studijas JAV, Londone, Paryžiuje, Vienoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Suomijoje, Ispanijoje... Valia ir darbštumu pasiekė angažementų, pagal atrandamas galimybes muzikuoja, daugiausia užsienyje. Kas Lietuvoje įsipareigoja jauniems atlikėjams suteikti sceną?

Ar ne vienas svarbiausių nepriklausomybės pasiekimų – turėti galimybę savo jėgomis nukakti ir studijuoti klarnetą Paryžiaus konservatorijoje! Koks tai buvo žygdarbis sovietmečiu šiaip taip ten ištrūkusiam profesoriui Algirdui Budriui, padariusiam dėstyto metodikos perversmą Lietuvoje. Iš kur tie vaikai atkeliavo iki brandžių menininkų? Deja, matau vos kelias jų pedagogų pavardes. Jau kelintas puikiai parengtas pianistas pasirodė iš Šilutės (Pijus Pirogovas, Kasparas Mikužis). Kas toji puiki jų mokytoja? Kas akordeonininkų pedagogai? Kas „ant teisingų bėgių“ Panevėžyje įtvirtino

puikią pianistę, gebančią perteikti ir romantikų, ir aktualiosios muzikos partitūras, Grytą Tatorytę? Ar mokytojo prestižą keliame slėpdamiesi už užsieniečių pavardžių? Daug metų Lietuvos muzikų rėmimo fondas stropiai fiksavo naujus tarptautinių konkursų laureatus ir jų pedagogus. Deja, ne visi Lietuvos prezidentai sutiko savo rūmuose pedagogus pagerbti.

Su orkestru arfa skambino Joana Daunytė – žinoma ir Lietuvoje, koncertuojanti su seserimis ansamblyje „Regnum musicale“. O tiek puikių klarnetininkų Lietuvoje nėra buvę: šįkart pasirodė Vytautas Giedraitis, Žilvinas Brazauskas. Kas juos propaguoja? Kur jų ekranas, įrašams parengta studija, scena? Raiškiai, emociniai, spalvingai koncerte atliktas Franciso Poulenko Koncertas dviem fortepijonams ir orkestrui leido pasirodyti net keturiems pianistams: Kristinai Annamukhamedovai, Mortai Grigaliūnaitei, Kasparui Mikužiui ir Mildai Daunoraitei. Ukrainiečio Dmitri Levkovichiaus „Fantazija“ atskleidė Agnės Radzevičiūtės meistrystę, garso valdymą, mąstymo gelmę. Paulius Gefenas, Simona Zajančauskaitė ir Vytautas Giedraitis su orkestru atliko Jono Jurekūno kūrinių pasaulinę premjerą. Violončelininkai Augustas Gocentas, Rugilė Juknevičiūtė, smuikininkai Ugnė Katinskaitė, Kostas Tumosa, altininkė Dovilė Juozapaitienė, pianistai Paulina Dūmanaitė, Povilas Norkūnas ir kiti – visi verti didesnio dėmesio Lietuvoje.

Talentingų Mstislavo Rostropovičiaus fondo alumnų pasirodymas atveria dar vieną skaudulį: galime sakyti, kad viešojoje erdvėje šių muzikantų daugelis nė nežino. Kiekvieną dieną piliečiams eteryje

brukama prasčiausio lygio muzika. Viena kita garsinė oazė neatleidžia nusižengimų prieš bukinamą visuomenę. Niekas vis dar neįsipareigoja mūsų geriausių atlikėjų įrašyti, filmuoti, sukaupti jų meno istoriją, ja didžiulis. Mančiau, kad fondo atstovai galėtų pagylvoti ir apie šią kilnią misiją.

„Grodami koncerte gabumais apdovanoti vaikai ištisia pagalbos ranką likimo nuskriaustiems, sergantiems vaikams, – pasakodama apie finansų kaupimo būdus kalbėjo fondo valdybos pirmininkė Rasa Kubilienė. – Vaikai padeda vieni kitiems ir aš labai džiaugiuosi, kad šie geri darbai daromi labai daug prie Lietuvos vaikų gerovės prisidėjusio Mstislavo Rostropovičiaus vardu.“ „Iškilmingas koncertas, kuriame į viena susipina muzika ir galimybė padėti kitiems, ko gero, yra tinkamiausias būdas paminėti pasaulinio garso muziko, filantropo ir paramos fondo įkūrėjo Mstislavo Rostropovičiaus vardą bei pratęsti jo puoselėtas idėjas – padėti likimo apdovanojamiems vaikams iškilti ir rasti savo vietą gyvenime, o sergantiems – pasveikti ir užaugti“, – yra sakęs prezidentas Valdas Adamkus. „Galbūt po vieną galime nuveikti ne tiek daug, tačiau suvienytos mūsų pastangos gali pakeisti pasaulį“, – tai Mstislavo Rostropovičiaus fondo kredo.

Paskutinis jubiliejinis fondo koncertas planuojamas spalio 6 d., jis vyks „Dūmų fabrike“, Naujojoje Vilnioje. Netradicinis savo erdve ir konceptu renginys bus skirtas fondo remiamam baletui.

MUZIKINIŲ ĮVYKIŲ APŽVALGAS IŠ DALIES FINANSUOJA VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖ

Iš mūsų vaidybų

Laiškai apie teatrą (XII)

RIMGAILĖ RENEVYTĖ,

IEVA TUMANOVIČIŪTĖ

Ieva. 2023 m. vasario 27 d., 15:42

Atsispiriu nuo tavo laiško žodžių, kad „teatras vis dar gali būti ta vieta, kurioje gali būti pažeidžiamas“. Manau, toks yra Árpádo Schillingo teatras ir jo žmogus. „Barbaruose“ Valentino Masalskio Teisėjas, sensantis tarnautojas, yra maksimaliai nuoširdus, atviras ir pažeidžiamas, pripažindamas savo geismą, ramybės troškimą, klaidas, teisingumo sampratą, ir tai nuginckluoja. Pagaliau Jaunimo teatre gera literatūra ir teatras susijungė į šiandien itin aktualų spektaklį, parodantį nepriklausomo ir ramaus gyvenimo už istorinių įvykių ribų neįmanomybę ir tiksliai sudėliojantį akcentus, kas yra kaltas.

Nesudėtingomis priemonėmis Schillingas kuria nuotaiką, nukelia į jo mėgstamą provincijos, sustojusio laiko miestelį, kuriame daug pažeidžiamų, ne tokių veržlių kaip centruose, žmonių, o per juos dažnai pirmuosius pirmyn atgal pražygiuoja kariuomenės. Masalskio ir Viktorijos Kuodytės duetas, Schillingo spektakliuose prasidėjęs nuo „Autonomijos“ (Jaunimo teatras, 2018) ir besitęsiantis „Istrigusiuose“ (Klaipėdos jaunimo teatras, 2021), sukuria itin stiprias „Barbarų“ scenas. Kuodytė ir vėl be žodžių savo vaidmenį suvaidina oriai, pabrėždama nepasiekiamą veikėjos pasaulį.

Pagarbiai nuteikia ir teatro istoriją mėgstantys jauni aktoriai Gedimino Rimeikos spektaklyje „Gyvenimas – tai sapnas“ (Meno ir mokslo laboratorija), parodančiame, kaip stipriai jie nori vaidinti, kurti vaidmenis, kuriuose virstų kitais. Šį spektaklį norisi pavadinti „istoriniu teatru“, supažindinančiu su klasikine dramaturgija, aiškiai artikuluojančiu sudėtingus, barokiškus Pedro Calderóno de la Barcos sakinių viražus, žaismingai ir su humoru atkuriančiu tolimos ir artimos praeities teatro formas. Tik per visą spektaklį taip ir nepavyko užčiuopti, kas paskatino kūrėjus pasirinkti būtent šią dramą ir kas joje patraukė, ką vis dėlto labiausiai režisieriui norėjosi pabrėžti ir apie ką dar, be didžiulės meilės teatrui, norėta byloti. Kad ir kaip būtų, Rimeika kaip režisierius, gebantis valdyti spektaklio formą, tobulėja ištis sparčiai.

Rimgailė. 2023 m. kovo 8 d., 21:20

„Istrigė“ yra vienas geriausių mano matytų spektaklių. Galbūt iš alkio, galbūt iš trupinių rinkimo taip sakau – dabar jau nesu tikra. Vis prisimenu save žiūrinčią

tą spektaklį, prisimenu save laukiančią, kol baigsis pertrauka išalusuose kultūros namuose, prisimenu tą keistą jausmą, kai dar nesuprantu, kas vyksta, bet jaučiu, kaip man tai patinka: Kuodytės ranka, *istrigusi* stiklainyje, Dainiaus Gavenonio kamera, *istrigusi* tarp aktų salės kėdžių, Masalskio gyvenimas, *istrigęs* tamsoje. Toks netikėtumo ir nesaugumo, nepatogumo ir smalsumo jausmas. Toks jausmas kilo ir „Autonomijoje“. Tačiau tokio jausmo jau gerokai mažiau buvo „Barbaruose“.

Manau, gal dėl to, kad Schillingui pasiūlyta kito parašyta tekstinė medžiaga. Žinoma, režisierius tekstą paverčia teatrinio kūnu, sukuria ir neįtikėtiną, ir netikėtą jausmą, užbaigia savo spektaklį lyg skeldamas antausį prie iliuzijos pripratusiam žiūrovui ir aktoriui, primindamas, kad už šių sienų vyksta ir kitoks gyvenimas, kur tikri plieniniai daiktukai sminga į širdį, o ne tik šitie mūsų sugalvoti, ne tik tie, kuriuos prisimename ir atsinešame iš kitų gyvenimų.

„Barbarų“ spektaklį nutraukia šviesa, bet juk lygiai taip šviesa išskleidė ir groteskišką „Istrigusių“ žaidimą. Šviesa pradangina teatrą ir Schillingas kiekvienąsyk įjungdamas šviesą pažadina sapnuojantį žiūrovą, leisdamas atsikvėpti. Tačiau norisi klausti – koks būtų šis Schillingo spektaklis (net ir *imperiijos*, žmogiškumo, santykių ar senatvės tema, kurias plėtoja Johnas Maxwellas Coetzee), jeigu režisierius būtų dirbęs sau įprastu dramaturginiu-režisūriniu metodu? Jeigu tekstas būtų gimęs iš teatro, o ne atvirkščiai? Viena vertus, jis dar labiau žadintų tą įtampos ir nuostabos būseną, nes ne tik įjungtų, bet ir išjungtų šviesą vidury monologo. Žinoma, jis vis dar tai daro, bet kiek kitaip, kiek mažiau, kiek grubiau, kiek svetimiau. Visą spektaklį jaučiausi taip, lyg žiūrėčiau į žmogų, besimokantį vaikščioti iš naujo. Tai pasakojimo diktuojamas teatras, kuriame tekstas tampa režisieriumi. Kita vertus, jis leidžia sekti romaną ir spėlioti, kaip bus išspręstas iš anksto žinomas pasakojimas,

Scena iš spektaklio „Hamletas“

D. MATVEJEVO NUOTRAUKOS

kokiu tonu jis bus perskaitytas, kurio autoriaus – Coetzee ar Schillingo – poziciją atspindės. Bet, kaip pati sakei, knyga neabejotinai visada geresnė už jos kopiją teatre ar kine, nes tai tik kopija, tai jau kažkas kita. Teatras nėra tik tekstas, todėl jis parodo literatūros ribas, tačiau ir literatūra parodo teatro ribotumą. Tuomet net ir geriausi romanai namų bibliotekos kapinyne skamba geriau nei ištarti gyvųjų.

Ieva. 2023 m. kovo 15 d., 15:23

Skaitydama, kaip jautriai aprašai ypatingą jausmą spektaklyje „Istrigė“, prisimenu sukrėtimo būseną suvokus, kad gyvenimas apsisvertė aukštyn kojomis, nes teatre pajutau, atradau ir supratau kažką tokio, po ko jau nebebūsiu tokia, kokia buvau prieš tai.

Išgirdusi žinią apie paskutinį Os-karo Koršunovo „Hamleto“ rodymą svarsčiau, ar verta į jį eiti. Gal vėliau negadinti to paslaptingo įspūdžio, kurį kadaise sukėlė spektaklis, ir palikti tai kaip priminimą, kad teatras gali taip stipriai paveikti? Vis dėlto smalsumas nugalėjo. Man svarbesne aplinkybe tapo ne tai, kad jis rodomas paskutinį kartą, bet tai, kad grįžau į vieną mėgstamiausių spektaklių po beveik dešimties metų. Kai praėjus laikui vėl žiūri tą patį kūrinį, gali ryškiai pajusti, kaip pats pasikeitė. Šįkart daug ką supratau naujai, atkreipiau dėmesį į kitus dalykus.

Anksčiau idealizuodavau Hamletą – man jis atrodė artimas tiesos ieškotojas, o žiūrėdama šį paskutinį spektaklį pirmąkart supratau, kad siekdamas teisingumo jis virsta tokiu pat „papuvusiu“ kaip kiti Dainijos karalystėje. Hamletas tampa žmogžudžiu – nužudo Polonijų, pražudo Ofeliją... Maištaudamas jis tapo toks kaip jie. Kaip kovojant už tiesą ir teisingumą netapti žmogžudžiu? Anksčiau apie tai niekada nesusimąstydavau. Dabar matau ir koks Hamletas iš tiesų jaunas – jis jaučia neteisybę, bet daug ko nesusipranta. Jis savo ydingos aplinkos vaikas, norėjęs ją sugriauti, ir tai jam pavyko, bet mirė žmonės ir mirė jis pats, o kas ateis po jų – neaišku.

Valentinas Masalskis ir Viktorija Kuodytė spektaklyje „Barbarai“

Šis spektaklis vis dar žavi prastų priemonių taiklumu ir išskirtine aktorių trupe, nors šįkart pamačiau, kad spektaklyje daug daugiau fiziškumo nei psichologijos, daugiau proto nei jausmo. Tačiau viskas režisieriaus apmąstyta taip tiksliai ir pataiko tiesiai į taikinį, o to šiandien labai trūksta daliai jaunų režisierių – mokėti įtempti spektaklį kaip stygą, staigiai ir tiesiai šaunančią į žiūrovą, o ne vangiai plūduriuojančią ore.

Savo skvarbia, išgryninta mintimi imponuoja ir šiuolaikinė Arturo Bumšteino ir Žygimanto Kudirkos opera „Puikus naujas kūnas“, protingai ir šmaikščiai užčiuopianti visuomenėje vyraujantį norą geisti tobulesnio kūno bei išvaizdos. Svarbiausia, kai liberali laisvė rinktis virsta parodija, sukykla noras likti savame netobulame kūne. Tiesa, pati kūrinio forma po šiuolaikinių Linos Lapeilytės, Vaivos Grainytės ir Rugilės Barzdžiukaitės operų „Geros dienos!“ bei „Saulė ir jūra“ nebestebina, tačiau Kudirkos libretas itin taikliai užčiuopia šiuolaikinius „kūno“ diskursus. Bet ar šis kūrinys peržengs savo laiką? Ar norėsis į jį sugrįžti po dešimties metų? Man jis panašesnis į bitę, kuri igėlusi miršta.

Rimgailė. 2023 m. kovo 20 d., 13:44

Atsisveikinti būtina. Tokia yra tradicija. Kuri galingesnė už žinojimą. Mažą žinojimą. Didelį žinojimą. Nežinojimą. (Antanas Škėma)

Paskutinį „Hamletą“ žiūrėti buvo ir gera, ir skaudu. Vis galvojau: ar kitaip jaučiuosi vien dėl to, kad žinau, jog spektaklis rodomas paskutinį kartą? Ar vis dėlto būčiau norėjusi to nežinoti? Ar susitikęs su artimu žmogumi nori žinoti, kad matotės paskutinį kartą, ar ne? Kuo tas susitikimas tampa kitoks? Ar žinodamas tai, viso susitikimo metu renki smulkmenas ir gaudiniesi, nes tai nepasikartos? Ar leidi sau pačiam būti, ar stabdai, taupaisi, nes nori kuo daugiau kito sugerti į save? Ar nežinodamas, kad šis jūsų susitikimas paskutinis, kažką nutyli, tikėdamasis, jog pasilieki tai kitam kartui? Žinojau, kad jaučiuosi kitaip, lyg bandydama susitaikyti, lyg stengdamasi atsisveikinti su didele dalimi savęs. Keista, rašau laišką tau,

bet kartu lyg ir tam paskutiniam „Hamletui“, lyg ir tam „Hamletui“, su kuriuo užaugau, su kuriuo gyvenau, su kuriuo pasikeičiau, lyg ir jo aktoriams, su kuriais kalbėjausi apie šį „Hamletą“ per tekstus ir per skambučius. Keistas jausmas, lyg sapnuočiau, žinodama, kad tai tik sapnas. O ką veikti pabudus?

Džiaugiuosi, kad „Hamletas“ išėjo dar pačiam *nuodėmių pražydime*, rodos, dar neišvaidintas, dar žadinantis, dar kuriantis, dar nespėjęs sugriūti ir sugriauti. Taip, deja, nenutiko su „Žuvėdra“, kuri pati save sudraskė.

Tokia yra tradicija, Kuri stipresnė už meilę. (Škėma)

Taip, Ofeliją pražudė ne vanduo, o meilė vandeniui... Hamletas pražudė ne tik Ofeliją ar Polonijų, bet ir pats save. Dėl ko? Dėl nieko. *Dėl tuščio riešuto*. Neišlauktas skausmas griaua, o išlauktas gali net kažką sukurti. Bet kaip nesugriauti savęs, kol bandai išlaukti?

Žinau, kad girdėjai jau visai kitam kontekste ir jau visai ne Klau-dijų, o Dainių Gavenonį sakant, jog kuo ilgiau būni teatre, tuo labiau nori jame sau leisti nebevaidinti. „Hamletas“ ir buvo tas teatras apie tiesą. *Vaiduoklis sakė tiesą, – pastebėjai?* Todėl po „Hamleto“ teatras apie melą manęs nebejaudina. Vaidinantys žmonės manęs nebejaudina. Melo pilna gyvenime, galbūt į teatrą einam dėl tiesos? „Hamletas“ išmokė visą savo trupę teatre ieškoti tiesos, vaidinti tik tam, kad pasimatytų nevaidyba, būti savimi ten, kur leista būti bet kuo. Šimtą kartų kartota ir girdėta, bet Koršunovas su „Hamletu“ išdrįso pasipriešinti teatrui ir peržengė pats save, vėliau taip pat įvyko su spektakliais „Dugne“ ir „Žuvėdra“. O kas toliau? Tyla. Toliau baimė, kad nebebus kaip grįžti ten, kur saugu, kur išmindžiota, kur išmeluota. Tos dury, kurias atvėrė „Hamletas“, liko praviros, bet kelias pro jas niekur nebeveda. Taip ir lieka tie trupiniai, nuo kurių vis tiek jaučiamės alkani. Vaiduoklis nebuvo tik vaidyba. Bet atsisveikinti būtina, net jeigu atsisveikini su savo tiesa. Kažką juk tavyje ji palieka, tiesa? Ne tik skylę kūne, kažkur ten viršų kairėje.

SCENOS MENO ĮVYKIŲ APŽVALGAS IŠ DALIES FINANSUOJA VILNIAUS MIESTO SAVIVALDYBĖ

Arlekinas atgyja

„Arlekino milijonai“ LNOBT

HELMUTAS ŠABASEVIČIUS

„Arlekino milijonai“ – naujausia Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro (LNOBT) baleto trupės premjera, kurios pirmieji spektakliai vyko kovo 24–25 ir 29–31 dienomis. Daugelyje pasaulio šalių žinomas Aleksejus Ratmanskis – choreografas archeologas, pagarsėjęs ne tik originaliais spektakliais, bet ir dėmesiu baleto istorijai. Jis LNOBT trupei ir žiūrovams padovanojo smagų reginį, nukeliantį į spalvingą ir lengvabūdišką *fin de siècle* epochą, kai grožio, meno ir pramogų pasaulyje buvo bandoma slėptis nuo artėjančių XX a. pradžios politinių ir socialinių negandų.

Arlekinas dažnai aptinkamas XVII–XX a. teatro ir šokio istorijoje; minima, kad pirmosios Vilniaus miesto teatro salės, veikusios Oskierkų rūmuose XVIII a. 9-ojo dešimtmečio pirmoje pusėje, uždangoje buvo vaizduojamas arlekino apsiaustas, o įvairiose šalyse gastroliavusi italų cirko menininkų ir šokėjų Chiarini šeima 1827 m. vilniečiams parodė komiškas pantomimas „Milžinas, arba Arlekinas, burtininko mokiny“, „Arlekinas gydytojas“, „Arlekinas, iš meilės virtęs šunimi“ ir „Burtininkės, arba Arlekino gimimas“.

XIX a. antroje pusėje – XX a. pradžioje Imperatoriškajame teatre Sankt Peterburge dirbęs prancūzų choreografas Marius Petipa ir italų kompozitorius Riccardo Drigo drauge sukūrė spektaklį „Arlekino milijonai“, kurio premjera įvyko vos prasidėjus XX amžiui – vasario 10 dieną. Spektaklis parodytas Ermitažo teatre kartu su Aleksandro Serovo operos „Judita“ antruoju veiksmu, o vakaro programoje „Arlekino milijonai“ įvardyti kaip „dviejų veiksmų arlekinada“ („Juditos“ veikėjai išvardyti rusų kalba, „Arlekino milijonų“ – prancūzų). Arlekiną šoko lietuvių kilmės baleto solistas Georgijus Kiakštas (Jurgis Kėkštas), po trijų dešimtmečių atvykęs į Kauną ir dirbęs Valstybės teatre, Kolombiną – primabalerina Matilda Kšesinskaja (gerokai vėliau jos studijoje Paryžiuje tobulinosi Bronius Kelbauskas ir Marija Juozapaitytė), Pjeretę – Olga Preobraženskaja, po dešimties metų gastroliavusi Vilniuje.

Šie faktai suteikia naujam LNOBT baletui papildomos vertės, juo labiau kad jis XX a. Lietuvoje statytas ne kartą. Valstybės teatre jį kūrė Pavelas Petrovas (1929), Nikolajus Zverevas (1935), po kelių mėnesių revizavo Aleksandra Fiodorova (1936), atnaujino Bronius Kelbauskas (1939), Kauno valstybiniame muzikiniame pastatė Vaclovas Germanavičius (1949), Lietuvos valstybiniame operos ir baleto teatre Vilniuje vieno veiksmo variantą – Vytautas Grivickas (1971).

Genadijus Žukovskis

Ratmanskio rekonstruoti Petipa „Arlekino milijonai“ – europinė premjera, nes šis spektaklis 2018 m. pastatytas Amerikos baleto teatre, o 2022-aisiais jį pastatė Australijos baleto trupė. Spektaklį Vilniuje kūrė choreografo žmona ir asistentė Tatjana Ratmanskaja, daugiau nei mėnesį su artistais dirbo ir pats choreografas. Remiantis Harvardo universiteto bibliotekoje saugoma Nikolajaus Sergejevo notacija rekonstruotas ne tik choreografinis spektaklio audinys – scenografiją ir kostiumus, remdamasis dailininkų Oresto Allegri ir Ivano Vsevoložskio pirmavaizdžiais (1900 m. programoje kaip kostiumų dailininkas nurodytas Jevgenijus Ponomariovas), sukūrė amerikiečių dailininkas Robertas Perdziola.

Ratmanskis atkūrė ir sukūrė sklandžią režisūrinę bei choreografinę sistemą, kai vienas kitą nuosekliai keičia *commedia dell'arte* principais pagrįsti pantomimos epizodai, vaidybą ir šokių derinančios scenos ir grynosios klasikinės choreografijos pavyzdžiai. Spektaklio ritmas dinamiškas, išradingai rutuliojantis nesudėtingą pasakojimą, kurio intriga, nors pažįstama iš kitų klasikinių baletų (artimiausia – „Don Kichoto“ herojų kova už savo meilę), sudomina šmaikščiu žvilgsniu į Arlekino ir Kolombinos rūpesčius, kuriame apstu stilingo, nebanalaus humoro, choreografo siūlomo ir artistų perteikiamo su subtiliu saiko jausmu.

Muzikos vadovės ukrainietės Margarytos Grynyvetskos parengtas ir puikiai diriguojamas orkestras uždangos su kauke bei užrašu „1900“ fone pradeda pasakoti nuotaikingą Arlekino ir Kolombinos meilės istoriją, ir dar spektakliui neprasidėjus pasigirsta antrame veiksmo išplėtoje „Vieversio medžioklės“ – meilės – tema, kelianti asociacijų su „teatro teatre“ koncepcija.

Veiksmą pradeda Kasandro ir Pjero scena, jų pokalbis gestais aiškiai suprantamas ir remiasi senovinės pantomimos priemonėmis. Pasirodžius Pjeretei, jos grakštus šokis ir lengvu komizmu nuspalvinta vaidyba sceną pripildo nuotaikingos energijos, kuri netrukus prasiveržia gailišku kaukių šokių

ballabile, žiūrovus įsukančiu į karnavalo šurmulį.

Estetinių atspalvių ir teatrinės nuotaikos spektakliui suteikia Levo Kleino šviesų partitūra: nutolus kaukių virtinei ir scenoje priartėjus, šviesos spindulys išryškina Arlekino figūrą – arlekinada įsibėgėja. Pagrindinio personažo prisistatymą keičia žavinga Arlekino serenada su keturiomis bičiulių poromis ir Pjeretei asistuojančiu kavalieriumi. Iš puikiai parengtos spektaklio programėlės (redaktorė Eglė Ulienė) galima sužinoti, kad šis Drigo kūrinys netrukus tapo populiariu instrumentiniu, o vėliau – ir vokaliniu numeriu, dažnai skambėjusiu įvairiose koncertinėse programose. Įdomu, kad jau 1935 m. Valstybės teatre Fiodorovos redaguotoje „Arlekinadoje“ serenadą dainavo Antanas Šabaniauskas (Kelbauskas atnaujintoje versijoje 1940-aisiais jį pakeitė Zigmąs Survila; beje, serenada buvo dainuojama ir tuometio Leningrado Mažajame operos ir baleto teatre 1975 m. choreografo Piotro Gusevo sukurtame vienaveiksmiame „Arlekinados“ spektaklyje).

Spektaklyje nemažai sceninių triukų, įdomių senoviniams baleto būdingų detalių. Arlekino kaip kultūrinio fenomeno nemirtingumą liudija jo gebėjimas prisikelti iš mirusių, kai jį, išmestą iš balkono, tiesiogine prasme į gabalus suplėšo Kasandro sėbrai. Arlekino, kurio kūno dalys sugrūdamos į tamsią laiptinę, atgijimas savaip primena ir paties baleto istoriją, nes Ratmanskio pastangomis spektaklis prisikėlė iš laike pasiklydusių fragmentų, detalių ir užuominų (kai kurios „Arlekino milijonų“ scenos iki šiol išlikusios ir atliekamos kaip koncertų ar baleto konkursų numeriai).

Vis dėlto nemirtingojo Arlekino regeneracinių galių nepakanka norint pelnyti mylimosios tėvo palankumą, todėl jam turi pagelbėti Gerroji fėja, stebuklingai pasirodanti scenoje iš už skulptūros su apšvietimo ir sceninių dūmų pagalba. Jos Arlekinui padovanota pliauškinė ne tik į sceną stebuklingai įtraukia bičiulius, o į balkoną – Kolombiną ir Pjeretę, bet ir patį balkoną

Zsoltas Kovácsas ir Gohar Mkrtchyan

Marija Kastorina

M. ALEKSO NUOTRAUKOS

nuleidžia žemyn ir suteikia progą visai kompanijai pasprukti.

Antro veiksmo pradžioje Arlekinas pliaukštelėdamas porą kartų sustingdo visą minią ir apgina Kolombiną nuo įtūžusių Kasandro ir Leandro, o Fėjos (reikia nemažai atidumo, kad pastebėtum, kaip peruku, juoda mantija ir akiniais apsirūpinęs notaras per kelias sekundes virsta Gerąja fėja) patartas, pliaukštelėjimu pasibaigusia piruetų kombinacija sukelia pinigų fontaną, kuris pateisina ir patį spektaklio pavadinimą.

Įdomus garsinių elementų naudojimas: porą kartų užtikęs Arlekiną su Kolombina pabrėžtinai šūkteli Pjero, nedarniai dainuoja apsiaustu pridengtų Arlekino liekanų nesugebėjusi pastebėti kareivių kuopelė, šniaukšdamas taboką nusičiaudi Karininkas, o išvydę viršun skriejančius pinigus visi Arlekino ir Kolombinos vestuvių dalyviai sutartinai šūkteli, išreikšdami savo nuostabą.

Choreografinė ir estetinė spektaklio formai labai daug reiškia vaikų šokiai. „Arlekino milijonuose“ dalyvauja per trisdešimt Nacionalinės M.K. Čiurlionio menų mokyklos Baleto skyriaus moksleivių – ir ne tik kaip mažieji arlekinai, pjero, Gerosos fėjos pagalbininkės. Vyresniųjų klasių moksleiviai vaikinai šoka kartu su LNOBT artistais *ballabile*, polonezų, kadrilį, finalinį galopą.

Choreografiniai epizodai malonūs akiai harmoningais, gražiais siluetais, sklandžiomis judesiu

jungtimis, iš senų fotografijų atpažįstamomis duetinėmis pozomis. Tuo pasižymi ir antrame veiksmo vestuvių scenoje rodomas išplėtotas Vieversių medžioklės – *La Chasse aux Alouettes* – choreografinis paveikslas, galbūt savaip ir kiek ironiškai parafrazuojantis „Gulbių ežero“ temą. Su mažu antrininku Arlekinas pasislėpęs už raudono besisukančio skėčio stebi į sceną sulekiančius dvylika vieversių (šokėjų suknelės ir kepuraitės – pilkšvai rusvų tonų) ir Kolombiną, kurią netrukus sužeidžia meilės šūviu iš savo pliauškinės. Šokių pynėje keičiasi grupinės scenos, svajingas *adagio*, po kurio eina efektingos Arlekino ir Kolombinos-Vieversio variacijos, atskleidžiančios Petipa choreografinę fantaziją ir Ratmanskio baleto istorijos išmanymą.

Solo epizodams pasibaigus spektaklis nenutrūksta, nes žiūrovams lenkiasi ne artistai, bet personažai: iki smulkmenų apgalvoti nusilenkimų niuansai ir pozos, kurių dėl charakteringų pritūpimų nesupainiosi su kituose klasikiniuose baletuose matomais reveransais (pats Arlekinas neslėpdamas susižavėjimo stilizuotai ploja Kolombinai, ragina ploti publiką arba duoda ženklą jai nurimti).

Arlekinadoje šoka visa LNOBT baleto trupė ir solistai – ir nė vienas jų nenuvylė. Pagrindinių šokėjų titulus visiškai pateistino Genadijus Žukovskis ir Kristina Gudžiūnaitė, sukūrę ryškius, ilgam įsimenančius

NUKELTA I 7 PSL.

Netikėtas Hamletas. O kas, jeigu?

Krzysztofo Warlikowskio operos premjera Paryžiuje

IGNAS ZALIECKAS

Netikėtumas – viena pagrindinių meno kūrinio paveikumo sąlygų. Įvairialypis teatro kūrinio prisilietimas prie žiūrovo sunkiai įvyktų, viską žinant iš anksto. Sudėtingiausia, kai literatūra yra itin gerai pažįstama, o personažai ir frazės tapusios kasdienybės dalimi. Ar šiandien dar įmanomas netikėtumas, tarkim, statant Williamą Shakespeare'ą? Lenkų režisierius Krzysztofą Warlikowskis tai įrodė kovo 11 d. naujuosiuose Paryžiaus operos rūmuose Bastilijos aikštėje (*Opéra Bastille*) pristatydamas kompozitoriaus Ambroise'o Thomas (1811–96) operą „Hamletas“ (1868).

Daugiau nei tris valandas trunkantis, vizualiai įspūdingas ir kontekstų gausus reginys prasideda klausimu – ar Hamletas yra genialus apsimetėlis, ar tik beprotis? Dažnas ir sąlyginai paviršutiniškas klausimas, artimas prancūziškai literatūros analizės tradicijai, atsiskleidė naujai, operos žanrui spektaklio vaizdinius perkėlus į kitą lygmenį, kuriame nebeliko literatūrinių svarstymų, o iškilo visagalis reginys. Būtent regimybė ir meistriškas „Hamletas“ sujungimas su Makbeto tiesa, kad „Gyvenimas – / Tai idioto pasaka triukšminga, / Neturinti prasmės“, lėmė šio teatrinio įvykio paveikumą.

Kodėl, regis, toks lengvai nusėjamas sprendimas atrodo toks netikėtas? Visų pirma dėl ištarmės grynumo ir jos interpretacijos galimybių. Pirmoje spektaklio scenoje karūnuojamas princas Hamletas yra tik vienas iš slaugos namų pacientų, o šalia jo sėdinti motina apatiškai spokso į televizorių, per

kurį su trukdžiais transliuojamas nespaltvotas filmas. Pasitelkdamas šį vaizdinį režisierius klausia „O kas, jeigu?“, tarsi leisdamas žiūrovui keisti stebėjimo tašką. O kas, jeigu Hamletas būtų nugyvenęs iki savo dienų galo? Ar jis būtų psichiatrijos ligoninės pacientas, ar tiesos skleidėjas? O gal būtų virtęs tokiau pat kaip visi – nežymiu, vidutinišku, kasdienišku, be pretenzijų į aukštesnį būvį?

Iš to išnyra šekspyriškasis pasaulis – modernizuotas, pritaikytas šiuolaikiniam kontekstui, pripildytas citatų. Tarp jų – ir grotų vizija iš „Roberto Zucco“, ir besiblašantis, įkalintas Makmerfis iš „Skrydžio virš gegutės lizdo“, vėliau, Hamleto reikalavimu, virtęs karaliui rodomo spektaklio pagrindiniu aktoriumi. Taip atveriamas ir kūrėjo gaivališkumo bei beprotybės tema.

Warlikowskio „Hamletas“ pasižymi stipria vaizdinių dramaturgija, reflektuojančia ne šandienos socialinę erdvę, bet praeitį. Scena sukaustoma sovietinio laikotarpio statybos, bet kuriai Rytų bloko valstybei būdingomis fabrika sienomis. Ši Małgorzatos Szcześniak scenografija Hamletą priverčia klaidžioti gūdžioje erdvėje. Kintančios vaizdo projekcijos (Denis Guéguin) nutolina ir vėl sugrąžina prie pradinio scenovaizdžio.

Stiprus ir aštrus operos atlikimas, suderintas su Warlikowskio ir Szcześniak vaizdiniais, leidžia atsiskleisti stiprioms žmogiškosioms aistroms. Žmogaus psichika tampa centrine spektaklio ašimi, kurią pagyvena gausūs kultūriniai ir istoriniai kontekstai. Svarbu paminėti, kad romantizmo epochos, kai buvo sukurta opera, užuomazgas išlaiko partitūros atlikimas ir solistų balsai, bet iš jų plastikos

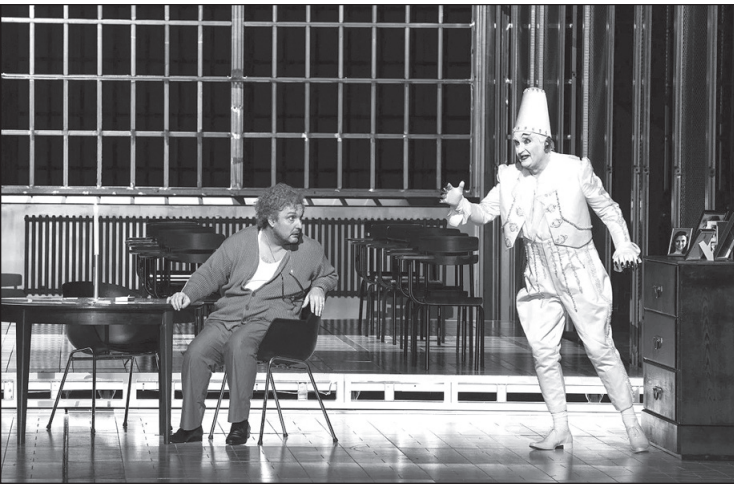

Scena iš operos „Hamletas“

B. UHLIG (ONP) NUOTRAUKOS

ir judesių romantizmas išnyksta, transformuodamasis į realistinius įvaizdžius. Warlikowskis su solistų, šokėjų ir aktorių ansambliu vardija skirtingų epochų Hamletų problemas ir klausimus, išlaikydamas šiuolaikiniam teatrui būdingą refleksijos ir žaismės sąjungą.

Galiausiai garsiajame monologe Hamletas į savo klausimą atsako pasirinkdamas sapną. Tai sugrąžina žiūrovą prie svarstymo – o kas, jeigu? Dramaturginis sprendimas Hamletą palikti gyvą parodo romantizmo kančios dėl meilės perspektyvą: po Ofelijos mirties gyvenimas – baisesnis už mirtį, bet kartu išreiškiama viltis, kad išsaugota gyvybė ir Hamleto branda išgydys jo beprotystės žaizdas. Ne veltui jau spektaklio pradžioje parodoma, kad jis liko gyvas kartu su savo motina. Tai leidžia sūnaus ir

Scena iš operos „Hamletas“

motinos santykių analizuoti ir per psichanalitinę Sigmundo Freudo prizmę – Hamletas siekia nužudyti Klaudijų, nes nenori, kad jo motina priklausytų niekam kitam, tik jam.

Warlikowskio „Hamlete“ opera ir vizualinė dramaturgija sudaro

galingą sąjungą, kuriai esant vaizdinių gausa nesukompromituoja šio kūrinio gylio, o kaip tik jį padidina. Taip pat į spektaklį galima žvelgti kaip į kultūrinę dokumentiką, kurioje svarbi ir „meno menui“ (pranc. *l'art pour l'art*) koncepcija.

ATKELTA IŠ 6 PSL.

personažus, o antro veiksmo finale Arlekinui ne iškeliant, bet mestelint Kolombiną į viršų sunku nustygti žiūrovo kėdėje. Geros technikos ir daug fizinių jėgų reikalaujanti choreografija lengvai pasidavė jauniems solistams – Edvinui Jakoniui (Arlekinas) ir Marijai Kastorinai (Kolombina), džiuginusiems artistinėmis detalėmis, šokio lengvumu ir tikslumu.

Labai įdomu stebėti Pjero ir Pjeretės porą, kuriai suteikta progų perteikti komišką šeimos santykių dramą – nuo susipykimo iki susitaikymo. Romantiniiais Alberto („Žizel“), Soloro („Bajaderė“) paveikslais, psichologiškai intensyviais Jozefo K. („Procesas“) ir Kvedaro („Dievo avinėlis“) vaidmenimis įsiminęs Jeronimas Krivickas sukūrė puikų, komišką mieguisto nevykėlio Pjero personažą, kurio atsvara – ypač gyva, artistinių detalių bei išraiškingų reakcijų turtinga Olesios Šaitanovos kuriama Pjeretė.

Pjero – dar vienas sėkmingas, įtaigus, sklandus, juokingas ir tuo pat metu liūdnas Zsolto Kovácso vaidmuo, ir vėl – jo melancholiją puikiai paryškina koketiška, ryžtinga ir sumani Gohar Mkrtchyan Pjeretė. Ernesto Barčaičio Pjero taip pat puikiai išrašo į spektaklio struktūrą, kaip ir įtemptą, gausų didelių vaidmenų jaunos balerinos Noros Straukaitės pirmąjį sezoną LNOBT vainikuojanti Pjeretė – personažas iš vaidmenyje susilydančių lengvai atliekamų judesių ir išraiškingos mimikos.

Keturioms Arlekino ir Kolombinos draugių ir draugų poroms skirtas artistinio bei choreografinio akompanimento vaidmuo. Nuotaikingai ir stebėtinai darniai šoko Karolina Matačinė, Emilija Šumacherytė, prie jų jungėsi Julija Šumacherytė, Marine Pontarlier arba – jei tą vakarą ne vaidino Pjeretės – Gohar Mkrtchyan bei Nora Straukaitė; šokėjoms asistavo ir žavingas finalines senoviškas „žuvytės“ pozas padėjo sukurti Ignas

Armalis, Andrea Canei, Benjaminas Thomas Davisas ir Imanolis Sastre.

Artistiškumu, raiškiais gestais ir veido išraiškomis „Arlekino milijonus“ praturtino Laimio Rosleko ir Manto Daraškevičiaus Kasandrai, dėl stilingo komizmo ir rafinuotos plastikos daugybės simpatijų sulaukė Voicecho Žuromsko Leandras. Kadangi pirmame veiksmo Pjero pykosi su žmona, skirtinguose spektakliuose Pjeretėms asistavo ir choreografinius epizodus atliko jų Kavalieriai – Jonas Laucius ir Victoras Coffy.

Individualizuoti, be jokio schematizmo kuriami net bevardžiai – kareivių, Leandro liokajų, Kasandro sėbrų – vaidmenys, juos atliekantys artistai išryškina komiškąjį šio spektaklio sluoksnį. Šių groteskiškų personažų kontrastas – Gerosios fėjos paveikslas. Jį kuriančios Greta Gylytė ir Rūta Lataitė dar kartą įrodė, kokie svarbūs ir pastebimi gali būti pantomimos priemonėmis kuriami vaidmenys. Solistės kartu su savo personažu ne tik pasirūpino

Arlekino milijonais, bet ir papuošė spektaklį švytinčiais paveikslais, kuriuos kūrė ir pačių artisčių charizma, ir apšvietimas, ir kostiumai.

Perdziolos kostiumai – ypatingas spektaklio veikėjas, stebinantis įvairove, išmone, detalių gausa, spalviniais deriniais, galvos apdangalais. Kaip ir dera amžių sandūrai, jie eklektiški: pagrindinių herojų drabužiai kartoja *commedia dell'arte* personažų įvaizdžius, kitų – laisvai interpretuoja įvairių stilistinių laikotarpių siluetus. Vien *ballabile* sukurta visa galerija skirtingų kaukių vyriškų ir moteriškų drabužių, tarp jų ir temperamentingų solistų Bašešo (Mantas Daraškevičius arba Zsoltas Kovácsas) bei jo žmonos (Vilija Montrimaitė). Visa šia kolekcija buvo proga bent trumpam pasigėrėti šios scenos finale, kai susikibę rankomis šokėjai ratu prasuką pro pat avansceną. Nesikartoja antro veiksmo polonezo šokėjų apranga, keturios vaikų grupės taip pat išsiskiria skirtingais siluetais ir

aksesuarais, nors apsiribojama balta, juoda, mėlyna spalvomis. Kol vyks teatro rekonstrukcija, būtų puiku rasti galimybę šiuos kostiumus parodyti kokioje nors parodinėje erdvėje, kad galėtume ne tik stebėtis dalininko sumanymais, bet ir pasidžiaugti LNOBT talentingų kostiumų meistrų darbu.

„Arlekino milijonai“ – naujausia Lietuvos baleto trupės repertuaro puošmena, čia jau esančių klasikinių baletų – „Žizel“, „Don Kichoto“, „Korsaro“ – sąrašą papildanti vėlyvuoju aštuoniasdešimt antruosius gyvenimo metus baigiančio Petipa kūrinio. Jis savaip atspindi ir klasikinės choreografijos akligatvį, kuriame šokio menas buvo atsidūręs XX a. pradžioje, ir leidžia įsitikinti šiuo laikotarpiu prasidėjusios choreografijos ir šokio estetikos reformos būtinybe. Kartu tai dar viena proga pasidžiaugti Lietuvos baleto pastaraisiais metais nusistovėjusia pusiausvyra tarp įvairių baleto paveldo pozicijų ir įdomių šiuolaikinės choreografijos spektaklių.

Atradimai ir sąsajos su šiuolaikybe

ATKELTA IŠ 1 PSL.

Ši paroda, jau neblogai nušviesta žiniasklaidos, įvairiais aspektais domina skirtingo išsilavinimo, amžiaus, interesų žmones, ir tikrai ne vien tikinčiuosius. Gal galite apibendrinti, kokie atradimai jums pačiai atrodo svarbiausi ir kokias įžvalgas jie atvėrė?

Iš šio beveik dešimtmetį besitęsiančio tyrimo išskirčiau tris svarbiausius momentus. Visų pirma – apie Švėkšnos bažnyčios biblinius paveikslus. Ne iš karto suvokta, kad tai nėra įprastas paveikslų ciklas, o buvusi vientisa ar kelių dalių daugiasiužetė drobė, kurioje pavaizduotas Senojo ir Naujojo Testamentų scenas jungė ne ištisinis pasakojimas, o prasminė žmogaus santykio su Dievu gija. Šį kūrinių rekonstruoti, nustatyti prarastas dalis ir sunykusius įrašus padėjo provaizdžiai – XVI a. pab.–XVII a. žymiausių Nyderlandų grafikų bibliniai raižiniai. Didžiulės Švėkšnos bažnyčios drobės analogų paieškos nuvedė dar toliau – jos atvėrė amžiams bėgant pamirštą, XVII a. LDK tarpusią gavėnios uždangų tradiciją. Vis dėlto tenka pripažinti, kad dar ne visi klausimai atsakyti ir unikalaus Švėkšnos ciklo kilmės ir prasmės paieškos bus tęsiamos.

Kita atvertis – tai pažintis su barokinėmis Kristaus kapo dekoracijomis, didingais Lietuvoje išlikusiais ir europiniais Kristaus kapo – dieviškos Išganymo istorijos – scenovaizdžiais. Anksčiau dailės istorijos specialistų atlikti tyrimai apie XVI–XVIII a. iškilmių, laidotuvių apeigas, *Castrum doloris* (liūdesio pilis) dekoracijas tarsi turėjo mus paruošti susitikimui su panašios paskirties objektais, bet taip nenutiko, kai per Kultūros paveldo centro ekspediciją Veiviržėnų bažnyčios palėpėje išvydome architektūriniais, figūriniais motyvais dekoruotus tapytus lentų skydus. Mat mūsų atmintyje buvo įsitvirtinęs vėlyvesnis, XIX a. II p.–XX a. Velykų dekoracijų vaizdinys su Jeruzalės peizažu, uoloje iškaltu kapu, prie jo budinčiais kareiviais, angelais, Sopulingąja, šv. Jonu ir kitais evangeliniais personažais.

Trečioji įžvalga susijusi su slėpiningais Jėzaus ir pranašų kontūriniais paveikslais ant lentų su apskritomis ertmėmis pavaizduotųjų krūtinėje. Anksčiau manyta, kad išpjovos buvo skirtos relikvijoms ir uždengiamos aptaisais, gal pritaikytos apšvietimui. Remiantis archyvinėmis ir rašytinėmis užuominomis, po to Lenkijos pavyzdžiais, išsiaiškinta, kad šios ertmės – tai buvęs *Locus Sanctissimi*, vieta Ostijai (Kristaus kūnui), Švenčiausiajam, reprezentuoti. Taigi per Kristaus kapo scenovaizdžiuose

Ekspozicijos fragmentai

įkomponuotus aukojamo Izaoko, brolių kankinto ir išduoto Juozapo, pranašo Danieliaus liūtų duobėje pavidalus ir per jų istorijų naratyvą buvo vedamos paralelės su Kristaus kančia, mirtimi ir Prisikėlimu.

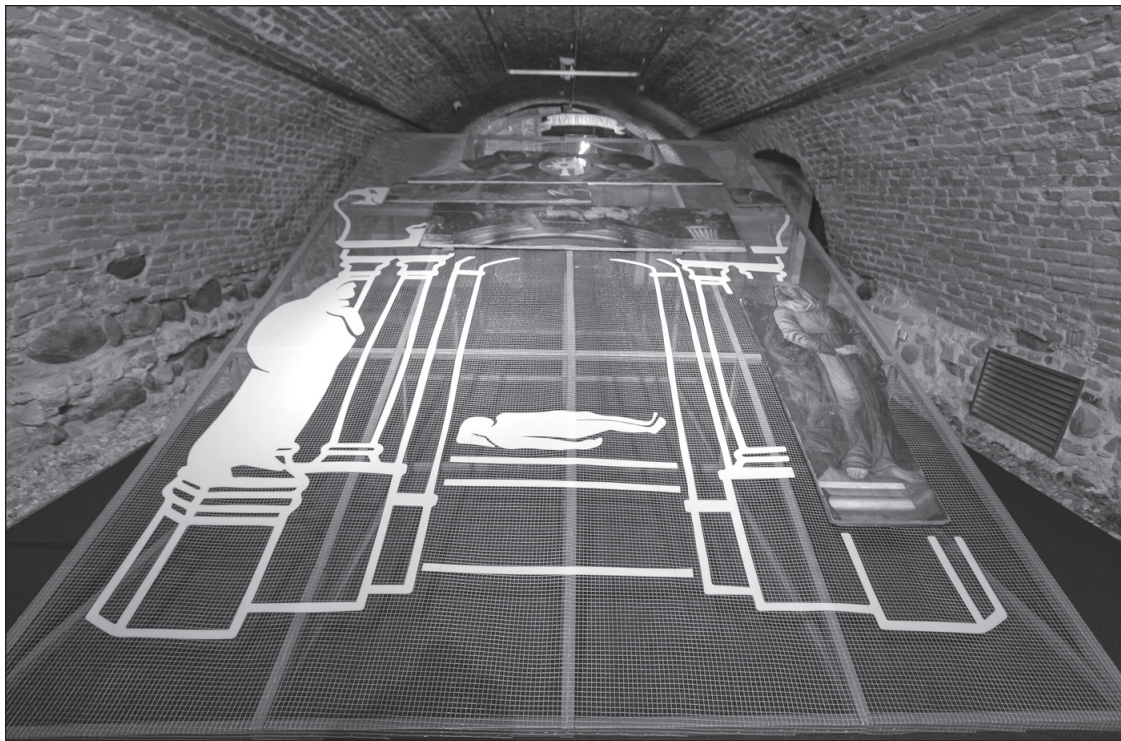
Man dažnai būna apmaudu ir gaila, kai senojo meno, ir būtent bažnytinio meno (kuris sudaro pagrindinę Lietuvos dailės paveldo dalį), kūriniai lieka savotiška izoliuota sala šiuolaikinio vizualinio „vartojimo“ aplinkoje. Aišku, norint juos suvokti reikia tam tikro pasirengimo, žinių. Tenka atsakyti ir kai kurių išankstinių nuostatų, populiarių mąstymo klišių, reikia drąsos pažvelgti savuoju nesukaustytu žvilgsniu. Bet toks žvilgsnis gali

praturtinti, o kūrybingą asmenybę ir pastūmėti link nebanaalių idėjų. Kaip manote, ką bažnytinis paveldas apskritai ir konkrečiai ši paroda galėtų duoti šiuolaikiniam kultūros žmogui, menininkui?

Atsakymas nuskambėjo jūsų klausime. Ar tikrai reikia specialaus pasirengimo? Nežinau, bet drąsos pažvelgti neapribotu žvilgsniu – tai tikrai. Kol veiks paroda, bus rengiami susitikimai su Biblijos tyrinėtojais, teatrologu, kūriniai bus aptariami visai kitais rakursais, atsivers naujos įžvalgos, refleksijos. Susitikti su senąja dailė padrąsina jūsų taikli pastaba, kad šiandienos žmogui lengviau priimti parodoje „Theatrum biblicum“ eksponuojamus kūrinius, nei gyvenusiam XX a. modernistinės dailės epochoje. Iš

tiesių barokinės dekoracijos atitinka instaliacijos apibrėžimą: Kristaus kapo įrenginys buvo skirtas konkrečiai vietai ir konkrečiam laikui, sąveikavo su liturginiu vyksmu, sudarė prasminę ir plastinę visumą, dar buvo taikomi šviesos (žvakių) ir garso (vargonai, tarškynės, Velykų rytą būgnai) efektai.

Paroda ne mažiau svarbi dailės istorijos požiūriu. Žvelgiant į kontūrinius paveikslus su ertme – *Locus Sanctissimi*, galima nesunkiai suvokti baroko atvaizdų specifiką, jiems būdingą reikšmės perkėlimą, kai, pasak filosofo Arūno Sverdiolo, „garbinami ne patys paveikslai, o kažkas, kas yra už tų paveikslų ir ką jie netiesiogiai (alegoriškai, metaforiškai, simboliškai, emblemiškai) nurodo“. Ko negalime regėti akimis, galime

I. JUODYTĖS NUOTRAUKOS. BPM SKAITMENINIS ARCHYVAS

kontempliuoti dvasia. Beje, šios vizualios raiškos priemonės ne mažiau aktualios šiandienos dailėi.

Parodos architektūrinis sprendimas tikrai originalus. Tiesa, tai ne vien kūrybinis eksperimentas – architektui teko atsižvelgti į salių aukštį, todėl didžiųjų objektų rekonstrukcijos eksponuojamos įkypai. Kaip vertinate visos parodos architektūrinį apipavidalinimą?

Esu labai dėkinga parodos architektui Povilui Vidmantui Jankunui už vizualią parodos koncepciją. Ekspozicija parengta taip, kad Švėkšnos bažnyčios ciklą bei dekoracijų fragmentus galima suvokti ir kaip atskirus kūrinius, ir kaip tarpusavy sąveikaujančius komponentus, pajungtus pagrindinei parodos idėjai ir kompozicijai. Architektui teko sudėtingas uždavinys, nes reikėjo rasti sprendimą, kaip į ekspozicines skliautuotas sales sutalpinti didžiuos dekoracijas, kaip neimituojant, nebutaforiškai, neužgožiant autentiškų atvaizdų, parodyti kūrinių rekonstrukcijas. Ir tai pavyko. Jaučiamas ekspozicijos vientisumas, saikas, pagarba kiekvienam eksponatui, sukurta sakralumo atmosfera. Paminėčiau integruotas pagalbines priemones – ekspozicijos salėse pastatyti suolai, lankytojas gali atsistėti ir ramiai pabūti akistatoje su kūriniu, o Švėkšnos bažnyčios salėje – ir paskaityti bukletą su išverstais tekstais, trumpais siužetų aprašymais.

Velykinės baroko dekoracijos yra labai specifinė scenografijos sritis. Kaip galėtumėte apibūdinti, kuo tokios instaliacijos papildoma bendrą XVII–XIX a. vizualinį palikimą?

Parodoje rodomi baroko stiliaus Kristaus kapo dekoracijų reliktai. Gali nustebinti platesnis, XVIII–XIX a. I p., kūrinių chronologinis laikotarpis, tai paaiškina provincinėje bažnytinėje dailėje užsitęsusia ir gaja šio stiliaus tradicija. Scenografija – specifinė, efemeriška, nepatvari dailės sritis. Lietuvoje šis palikimas itin skurdus, jį sudaro alegorinės figūros iš *Castrum doloris* komplektų. Eksponuojamos siluetinės pranašų figūros ir biblinės grupės metaforiniais, alegoriniais pavidalais labai praturtina baroko vizualikos palikimą. Tą patį galima pasakyti ir apie Švėkšnos, ir apie Veiviržėnų bažnyčių dekoracijas. Jos reprezentuoja skirtingus Kristaus kapo inscenizavimo variantus – iliuziškai tapyto altoriaus tipą ir perspektyviškai išdėstytų vartų (arkų) erdvinę, kulisinę dekoraciją. Nuo XVIII a. II p.

NUKELTA Į 9 PSL.

Neatitikimai ir suderinamumai

Donato Jankausko-Duonio „Komerčinė paroda Milijuons“ galerijoje „(AV17)“

ROKAS DOVYDĖNAS

Kaip rašoma anotacijoje, paroda skirta autoriaus įkurto Bezdžiuonių muziejaus naujai oficialiai valiutai pristatyti. 1000 ir 100 pinigų nominalo bilietus parodoje galima rasti dviem formatais. Išspausdintus numeruotus bilietus lankytojai parodoje gali atsiplėšti patys. O du itin dideli, monochrominės tapybos darbai, vaizduojantys tuos pačius pinigus, išsprauti į galerijos kambarius. Žvelgiant į Duonio sukurtas kopijas ir originalus tiktų Boriso Groyso teiginys, kad šiuolaikinis menas nebekelia klausimo, kas yra kopija ir kas yra originalas. Patirdami skirtingas meno kūrinio formas mes patiriame originalų meno kūrinį, ne jo kopiją. Popieriniai bilietai nepablogina originalios tapybos, jos neiškraipo, bet atveria galimybę pažinti ją geriau. Kopijavimas parodoje virsta meninės kūrybos gestu, perkeliančiu meno kūrinį iš vienos medijos į kitą, iš vieno konteksto į kitą. Duonis sėkmingai daugina beždžiones ant savo sukurtos valiutos, kaip kiti skulptoriai daugina portretus ar abstrakčias formas.

Galerijos kambariai ironiškai pavadinti „vaikams“, kur eksponuojamas 100 beždžionių valiutos nominalas, ir „suaugusiems“ – su pateikiamu 1000 beždžionių bilietu. Tapybos darbus papildė išdidintos beždžionių rankų skulptūros, atliekančios ir funkcionalią – tapybos darbų stovo – funkciją. Taip pat sąlyginiame parodos viduryje, koridoriuje tarp kambarių, padėta lateksu užpildyta talpykla, tam tikra apsiliepiamų knygos forma, kurioje teptuku lankytojai gali nusipiešti savo pinigą, parašyti žodžius, kurie po kelių minučių išnyks, lateksui atsitiesinus.

Duonis jau yra atpažįstamas Vilniaus skulptorius, dažniausiai kuriantis figūras – mamutus ir beždžiones. Dauguma Vilniaus skulptorių, atrodo, stengiasi, kad kūriniai užimtų kuo viešesnę erdvę, savo buvimu įpaminklintų tiek vaizduojamą asmenį, tiek skulptūros autorių, o Duonis kuria remdamasis priešinga strategija – skulptūras ir instaliacijas pritaiko itin nedidelėms erdvėms. Pastaroji mano matyta autoriaus paroda „Guotika“ 2017 m. vyko kišenės dydžio eksperimentinėje „Sodų 4“ erdvėje. Autoriaus skulptūros mieste dažnai būna įspraustos į nepatogias vietas. Tarkim, kaip „Tonis Soprano“ (2009), kuris galva rėmė Vilniaus traukinių stoties perono stogą. Ar kaip prie MO muziejaus kabantys „Viktoras ir Viktorija“ (2004). Jo skulptūrų santykis su erdve kelia tam tikrą niežulį. Panašią smagaus neatitikimo ir puikaus suderinimo pusiausvyrą galima rasti ir „Komerčinėje parodoje Milijuons“.

Parodoje eksponuojamos tapybos ir skulptūrų stilistika gruboka, tarsi neužbaigta, bet instaliacija itin gerai pritaikyta prie erdvės. Į parodą eini nusiteikęs rimtai, tačiau iš tikrųjų atėini pažiūrėti beždžionėlių. Iš parodos gali išsinešti gražų bilietą – rinkodarinį priminimą, dar gali parašyti atsiminimą knygoje. Viskas tarsi rimta, nors sukurta atsainiai. Toks žaidimas su į parodą atėjusiu žiūrovu turi karnavalinį atspalvį, išitraukdamas į jį nebegali sustoti, kaip ir nebegali po parodos grįžti į ankstesnę „normalią“ būseną. Duonio naudojama ironija, muziejaus su visais reikiama atributais imitacija ir bilietų pristatymo parodija kuria smagius prasminius niuansus, kuriuos žiūrovai galės interpretuoti sau tinkamu būdu.

Ekspozicijos fragmentai

Po Duonio parodos galima rinktis tris kelius: pereiti į kitą gatvės pusę ir aplankyti Pinigų muziejų Lietuvos banke. Tikiu, kad atsinešus į šį muziejų beždžionių valiutos vėliau nebus įmanoma rimtai žiūrėti į portretus ant banknotų. Taip pat galima leistis į ekskursiją po Vilnių, lankant viešai demonstruojamas Duonio skulptūras: prie MO muziejaus, Sapiegų parke, geležinkelio stotyje ir kitur. Arba galima leistis į ilgesnę kelionę: pasiėmus bilietą iš parodos, sėsti į automobilį ir susirasti Vilniaus rajone, Savičiūnuose, Duonio įkurtą Bezdžiuonių muziejų.

Paroda veikia iki balandžio 20 d.

V. NOMADO NUOTRAUKOS

kultūrinis žvilgsnis prie jų nesustodavo. Kas motyvuoja tyrinėti būtent šiuos, pagal tradicinę hierarchiją antraeilius artefaktus?

Susidomėjimas kilo po scenografo Liudo Truikio atodūsiu: „O, Beržoro stacijos...“ ir apsilankymo šiame Žemaitijos kaimelyje. Šįkart – dirbant Kultūros paveldo centre. Prieš dešimt metų su bendradarbėmis nuvykome į Veiviržėnų bažnyčią ir palėpėje radome tapytus medinius skydus. Reikėjo nepažinius kūrinius kažkaip įvardyti.

Didžiosios savaitės inscenizacijos nepavadinčiau marginaliu kultūros reiškiniu. Baroko laikotarpio Didžiosios savaitės Kristaus kapo įrengimas buvo vizualios *Theatrum mundi*, *Theatrum sacrum* kultūros dalis. Išskirtinį dėmesį šioms dekoracijoms liudija 1764 m. Kristaus kapo įrengimo instrukcija,

pasak istorikės Aistės Paliušytės, veikiausiai parengta Vilniaus universiteto auklėtinio. Joje siūlomi Kristaus kapo scenovaizdžiai – pagrindinė itin sudėtinga apokaliptinio vaizdinio interpretacija ir dar devynios Senojo Testamento alegorinės, simbolinės kompozicijos su lotyniškais įrašais. Galima tik stebėtis, koks buvo ne tik rekomendaciją parengusio, bet ir tokią dekoraciją stebinčio asmens teologinis, biblinis bagažas ir suvokimo lygmuo. Ne žemesni taikyti ir meniniai kriterijai – Kristaus kapo dekoracijas kūrė altorinius atvaizdus ir „optiškus“ altorius tapę dailininkai.

Velykinės dekoracijos – ne tik sudėtinė šventės dalis ir jos reikmuo, tai dailės kūriniai. Į ką parodoje siūlytumėte atkreipti dėmesį estetiniu požiūriu?

Parodai atrinkti XVIII–XIX a. I p. kūriniai nevienodo meninio lygio. Aišku, tai nėra minėti pavyzdiniai vilnietiškojo baroko, bet rinktiniai provincinės bažnytinės tapybos kūriniai. Švėkšnos bažnyčios ciklas stebina unikalia kompozicija ir mene raiška, harmoninga dėmenų derme, apipavidalinimu, ritmika. Bet ir šiame iš pirmo žvilgsnio vietišame cikle galime matyti profesionalaus ir menkesnio išsilavinimo tapytojo sukurtas biblines scenas. Skirtingam rezultatui įtakos turėjo provaizdžiai, bet ne vien jie. Išskirčiau Nyderlandų tapybos bruožais, ryškiais personažais, atidumu aplinkai, detalėms pasižyminčius Abraomo, Loto ir Naujojo Testamento istorijas vaizduojančius paveikslus. Įspūdingi, meniški kūriniai – tai Didžiosios savaitės Tytuvėnų bažnyčios „Nuėmimo nuo kryžiaus“ kompozicija, kontūriniai

paveikslai. Šiandien negalime pamatyti Kristaus kapo įrenginių visumos, bet išlikę fragmentai. Antai Švėkšnos bažnyčios kulisi stebina raiškos jėga, įtaigumu, konstruktyviai suvaldytu dramatiizmu (angelų figūros). Gali būti, kad tai Alsėdžių bažnyčiai Kristaus kapo dekoracijas sukūrusių, Žemaičių vyskupijoje dirbusių tapytojų Jono Kunickio ir Juozapo Joteikos darbas. Šalia profesionalių parodoje galima matyti ir nuoširdžių vietinio meistro „Jėzaus vainikavimo erškėčiais“ liaudišką variaciją.

Apibendrinant galima paprastai pasakyti, kad eksponuojami kūriniai turi didelę tipologinę, ikonografinę bei meninę vertę ir tikrai reikšmingai papildė mažai išlikusį mūsų monumetaliosios dailės paveldą.

Paroda veikia iki rugsėjo 9 d.

Lietuvos muzikos ir teatro akademijos 90-mečio iškilmės

Šventinis koncertas Nacionalinėje filharmonijoje

BEATA BAUBLINSKIENĖ

Lietuvos muzikos ir teatro akademija (LMTA) šiais metais švenčia 90-metį. Kovo 29 d. Nacionalinėje filharmonijoje vyko didžiausios Baltijos šalyse muzikos, teatro, kino ir šokio universitetinės aukštosios mokyklos jubiliejaus iškilmės. Šventiniame koncerte pasirodė Akademijos studentai – LMTA simfoninis orkestras, Kamerinis choras, kameriniai ansambliai ir solistai, įvyko naujo LMTA doktorantų Ramintos Naujanytės-Bjelle ir Mato Samulionio kūrinio premjera. Sveikinimo žodį nuo scenos tarė LMTA rektorė doc. dr. Judita Žukienė.

Jubiliejaus proga Lietuvos muzikos ir teatro akademija sulaukė Lietuvos Respublikos prezidento Gitano Nausėdos, Lietuvos Respublikos Seimo pirmininkės Viktorijos Čmilytės-Nielsen, Lietuvos Respublikos ministrės pirmininkės Ingridos Šimonytės sveikinimų. Prieš koncertą vykusios šventinės ceremonijos metu Akademiją sveikino renginyje apsilankę švietimo, mokslo ir sporto ministrė Jurgita Šiugždininė, kultūros ministras Simonas Kairys, Seimo Kultūros komiteto primininkas prof. Vytautas Juozapaitis, išrinktasis Vilniaus miesto meras Valdas Benkunskas, Lietuvos mokslo tarybos pirmininkas prof. dr. Gintaras Valinčius, Mykolo Romerio universiteto rektorė prof. dr. Inga Žalėnienė, Lietuvos sporto universiteto rektorė prof. dr. Diana Rėklaitienė, Vilniaus dailės

akademijos prorektorai dr. Ieva Pleikienė ir doc. dr. Marius Iršėnas, Lietuvos specializuoto muzikinio ugdymo asociacijos nariai.

Dviejų dalių koncerte pasirodė talentingieji LMTA jaunieji atlikėjai, sužavėję publiką įtaigiomis interpretacijomis ir dideliu meistriškumu. Koncertą studentų himnu „Gaudeamus“ pradėjo LMTA kamerinis choras, diriguojamas choro meno vadovo prof. Gintauto Venislovo. Programą tęsė Lino Rimšos „Missa Lituana“ dalis „Sanctus“. Toliau skambėjęs Vytauto Germanavičiaus opusas „Aismarės“ liaudies instrumentų ansamblui nustebino modernumo ir tradicinių instrumentų derme. Kūrinį atliko Jokūbas Vaitelė (birbynė), Tomas Nedzinskas (birbynė), Saulė Zadesenec (kanklės), Ūla Paliokaitė (kanklės), Gabija Tatlauskaitė (kanklės), Viktorija Gečaitė (kanklės), Aušrinė Ulinskaitė (bosinės kanklės) – doc. dr. Aistės Bružaitės, doc. Jolantos Babaliauskienės, doc. Egidijaus Ališausko ir lekt. Kęstučio Lipeikos studentai.

Prof. dr. Indrės Baikštytės kamerinio ansamblio klasėje studijuojantys Jonas Benjaminas Balsys (fortepijonas), Paulina Jankovskytė (smuikas) ir Liudvikas Silickas (violončelė) pateikė stilingą Eduardo Balsio „Habaneros“ interpretaciją; skambėjo Anatolijaus Šenderovo aranžuotė fortelijoniniam trio.

Pianistas Arminas Suchovas, prof. Zbignevo Ibelhaupto studentas, įtaigiai paskambino Frédéricio Chopino Baladę g-moll. XX a. klasikais koncerte atstovavo György Ligeti

Bagatelės Nr. 1, 3 ir 4, kurias atliko Ainė Kaziukonytė (fleita), Valerija Vitkauskaitė (obojus), Morta Jurkėnaitė (klarnetas), Lukas Grinkas (fagotas) ir Gediminas Abaris (valtorna) – doc. Juliaus Černiaus kvinteto klasės studentai.

Žaisminga interpretacija klausytojus sužavėjo marimbos virtuozei Lukas Budzinauskas, Karolis Jurgaitis ir Džiugas Daugirda – lektorių Sigitu Gailiaus ir Tomo Kulikausko studentai, nepaprastai elegantiškai atlikę Marko Fordo kūrinį „Afta stuba“, kuris virto maža mizanscena.

Ypač laukta buvo Ramintos Naujanytės-Bjelle ir Mato Samulionio kūrinio „Spaces“ („Erdvės“) premjera. Intrigavo ne tik naujas kūrinys, bet ir atlikimo būdai, pademonstravę technologines šių dienų muzikinės kūrybos galimybes: Bjelle (prof. dr. Martino Vilumo kl.), greta vokalo, grojo interaktyviomis pirštinėmis, Samulionis (doc. Mantauto Krukausko kl.) valdė modulinius sintezatorius ir efektų grandines.

Antroje koncerto dalyje scenoje karaliavo LMTA simfoninis orkestras. Diriguojamas meno vadovo doc. Martyno Staškaus orkestras įkvėptai pagriežė europinės ir lietuviškos klasikos kūrinį. Po Eduardo Balsio baleto „Eglė žalčių karalienė“ scenos „Eglės tėvų dvaras“ skambėjo Juliaus Juzeliūno Koncerto klarnetui ir styginiams II dalis *Allegretto con brio*, ją atliko klarnetininkas Rapolas Bartulis, doc. Rimvydo Savicko studentas. Smuikininkas Kristijonas Pūtys, prof. dr. Rūtos Lipinaitytės

Finalinis „Gaudeamus“. LMTA simfoninis orkestras, choras, dirigentas Martynas Staškus

G. MATKUTĖS NUOTR.

studentas, – II styginių instrumentų konkurso „Baltic Strings“ *Grand Prix* laimėtojas – su užsidegimu pagriežė Camille’io Saint-Saëns Valso formos etiudą, op. 52 Nr. 6, aranžuotą Eugėnėo Ysaėje.

Gražų skambesį pademonstravo solo tūba grojusi Eglė Liutkauskaitė, doc. Laimono Masevičiaus studentė, interpretuodama Ralpho Vaughano Williamso Koncerto tūbai ir orkestrui f-moll II dalį „Romanza“.

Daugelį nusišypsoti paskatino finalinė scena iš Wolfgango Amadeus Mozarto operos „Figaro vedybos“. Atliekama viso būrio Dainavimo katedros studentų ši muzika nuskambėjo ypač gaiviai ir nuotakingai. Dainavo sopranai Austėja Zinkevičiūtė (prof. Irenos Milkevičiūtės kl.), Beata Kučinskaitė (prof. Sigutės Stonytės kl.), Emilė Elena Dačinskaitė (prof. Astos Krikščiūnaitės kl.), Viktorija Jakštienė (prof. Deivido Staponkaus kl.), Giedrė

Kisieliūtė (lekt. Saulės Šerytės kl.), Eglė Klimašauskaitė (doc. Aušros Stasiūnaitės kl.), tenoras Dominykas Urba (prof. Algirdo Januto kl.), baritonai Deividas Bartkus (doc. Liudo Norvaišo kl.), Regimantas Gabšys (prof. Vladimiro Prudnikovo kl.), bosas-baritonas Jevgenijus Kovalčiukas (doc. L. Norvaišo kl.), bosas Alfredas Miniotas (prof. V. Prudnikovo kl.).

Koncertą užbaigė Johannesas Brahmsas „Šventinė akademinė uvertiūra“ c-moll. Kūrinio finale skambant himnui „Gaudeamus“ dirigentas Martynas Staškus atsiskyrė į publiką, parodydamas, kad susirinkusi akademinė bendruomenė ir visi renginio svečiai gali prisijungti prie choro giedamo himno.

Vakaras baigėsi džiugiai ir pakiliai. O jubiliejiniai LMTA renginiai tęsis visus metus ne tik Vilniaus ir Klaipėdos fakultetuose, bet ir miestų erdvėse.

Kronika

Skulptoriui Leonui Žukliui – 100

Vilniaus dailės akademijos galerijoje „Akademija“ (Latako g. 2 / Pilies g. 44, Vilnius) iki balandžio 14 d. veikia paroda „Ištikimas klasikais. Skulptoriui Leonui Žukliui – 100“.

Harmonija, jaunatviško grožio, ryšio su gamta, meno išaukštinimas bei racionalus, nuosaikus braižas – visa tai būdinga skulptoriaus Leono Žuklio (1923–2023) kūrybai. Šiuos bruožus jis perėmė iš savo mokytojų, Lietuvos skulptūros klasikų Juozo Zikaro, Juozo Mikėno ir Juozo Kėdainio. Per daugiau nei 80 metų trukusią karjerą Žuklys kūrė monumentalias ir kamerines skulptūras, bareljefus, medalius.

100-mečiui skirtoje retrospektyvinėje parodoje pristatoma pagrindinės menininko kūrybinės kryptis: klasikines vertybių alegorijas ir Lietuvos menininkų bei akademikų portretus. Portretisto misija Žukliui neleido pernelyg nutolti nuo realistinės raiškos. Kurdamas skirtingų

Leonas Žuklys, „Šeima“, Vilnius. 1982 m.

profesijų atstovų atvaizdus jis ne tik ieškojo išorinio panašumo, bet ir taikliai perteikdavo charakterį, daug dėmesio skirdavo išraiškingam fono apipavidalinimui. Kūrybinės laisvės šioje srityje teikė tarp dailininkų gyvavusi kūrinų mainų

tradicija – taip Žuklio sukurtų portretų galerijoje atsirado tapytojų Vinco Kisarausko, Mindaugo Skudučio, Aloyzo Stasiulevičiaus, Antano Gudaičio atvaizdai. Beje, pastarasis pirmas pasiūlė bareljefe atlikti autentišką savo parašą, vėliau

skulptorius pasirašyti siūlydavo ir kitiems portretuojamiesiems.

Kompozicijoms laisva tema („Šeima“, 1982, „Taika“, 1987, „Motinystė“, 2000) būdingas didesnis apibendrinimas, jose ryški Mikėno įtaka: figūros masyvios, veidai platus, su migdolo formos akimis. Šie personažai atrodo atsiriboję nuo pasaulio, panirę į kilnesnę vidinę tikrovę – tęsiamos klasikinės aukštųjų idealų vaizdavimo tradicijos. Nepriklausomai nuo kūrinų mastelio, Žukliui viena svarbiausių temų visą gyvenimą išliko šeima, glaudus kartų ryšys.

Didžiulė menininko gyvenimo dalis buvo skirta dėstymui Vilniaus dailės akademijos Piešimo katedroje. Žuklys dėstyti akademinį piešimą pradėjo dar studijuodamas Kauno taikomosios ir dekoratyvinės dailės institute – pokario metais itin trūko personalo, tad dėstyti jaunesniems kursams buvo kviečiami gabiausi vyresnių kursų studentai. 1951 m. sujungus Kauno ir Vilniaus aukštąsias dailės mokyklas Žuklys persikraustė į Vilnių. Darbui su

studentais menininkas paskyrė 45 metus, 1981 m. jam suteiktas profesoriaus vardas. 1993 m. baigęs dėstytojo karjerą, Žuklys visas jėgas galėjo skirti kūrybai – vėlyvuojų kūrybiniu etapu sukūrė per 40 mažosios plastikos darbų ir penkias monumentaliasias skulptūras.

Ši paroda – tai žvilgsnis daugiausia į vėlyvąjį autoriaus kūrybos etapą, kuris tęsėsi trisdešimt metų: dailininkas išliko aktyvus iki pat mirties, paskutinius darbus sukūrė 2022-aisiais.

Kūrybinio kelio pradžioje Žuklys daugiausia kūrė iš medžio, vėliau – iš bronzos ir granito. Tiesiai iš dailininko dirbtuvės į parodą atkeliavę vėlyvojo etapo darbai kurti iš gipso. Bronzinės skulptūrų atliejos, taip pat vienatinės medžio skulptūros saugomos Lietuvos nacionaliniame dailės muziejuje, Lietuvos nacionaliniame muziejuje, Rokiškio krašto muziejuje, kiti darbai puošia bažnyčias, visuomeninius pastatus, privačius interjerus.

DEIMA ŽUKLYTĖ-GASPERAITIENĖ

Žiūrovo anestezija

Mintys apie „Viskas iškart ir visur“

DOMAS JUNELIS

Kiekvienas efektas yra kaukė, ir todėl, kad nėra jo priežasties, nėra ir veido
J.F. Lyotard, „Libidinė ekonomika“

Praūžė 95-ieji Amerikos kino akademijos apdovanojimai, „Oskarų“ statulėlės, kurių tikslas kaip ir kasmet – parodyti, ką kino industrija šiuo metu vertina, bei tuo pačiu metu įsteigti performatyvų vertės kriterijų (statulėlių skaičius = filmo kokybė), išdalintos. Šį kartą kultūrinėje padangėje įsiviešpatavo filmas „Viskas iškart ir visur“ („Everything Everywhere All at Once“, rež. Daniel Kwan, Daniel Scheinert, 2022), laimėjęs netgi septyniose kategorijose, tarp jų ir geriausio metų filmo. Tai absurdo tragikomedija apie visų įmanomų pasaulių (pirmiausia filosofo G.W. Leibnizo idėja, kuri šiuo metu popkultūroje cirkuliuoja komiksų išpopuliarinto multivisatos termino pavidalu) hipotezės nihilistines prielaidas – pasaulių begalybė lemia prasmės reliatyvizmą.

Apibendrinti filmo siužetą galima taip: pagrindinė herojė (Michelle Yeoh) yra priversta leistis į paralelinių pasaulių variacijas, kad išgelbėtų santykius su savo šeima. Siužeto požiūriu lyg ir nieko naujo, dar prieš „Marvel“ adaptacijų plejadą apie paralelinių pasaulių idėją samprotavo tokie filmai kaip

„Donis Darko“ (2001), „Ponas Niekas“ (2009) arba dar anksčiau ir gerokai brandžiau – Krzysztof Kieślowski, pavyzdžiui, „Dvigubame Veronikos gyvenime“ (1991). Vis dėlto kuo „Viskas iškart ir visur“ parodo naujumą – tai būtent savo forma ir gebėjimu joje metaforiškai sutraukti bene viską, kas yra pagaulu begalinės informacijos sraute pasimetusiam internetinės eros subjektui.

Prancūzų kino kritikas ir teoretikas André Bazinas yra rašęs, kad „kinas turi galios dispoziciją, kuri generuoja pasyvią žiūrovų poziciją, arba, kitais žodžiais, priemonės, kurios didesniu ar mažesniu laipsniu stimuliuoja žiūrovo sąmonę“. Tačiau kinas taip pat yra technologija, savo istorijoje turinti atitinkamą tik sau būdingą tobulėjimo eigą; vadinasi, kinas, kaip dėmesio kontroliavimo mediumas, atsižvelgiant į minėtą Bazino teiginį, technologine prasme tobulėja tuomet, kai žiūrovo pasyvumas didėja ir dėmesio kontrolė tampa efektyvesnė pasitelkiant įvairias technines priemones. „Viskas iškart ir visur“ technologiškai atitinka šią progreso idėją – per nenutrūkstamą vizualinio ir garsinio šurmulio sąjungą anestezuoti patį žiūrovą, kažkada dar buvusį savarankišką, dabar jau jį apdorojant kaip gryną kūną, mėsą, anapus kurios kontroliuojamų jusių nebelieka jokio savarankiškumo.

Kitaip tariant, filmas terorizuoja žiūrovą karštligiška jutiminių įspūdžių gausa (greitas montažas, mizanscenos, perkrautos veiksmo ir objektų, nuolatinis šuoliavimas tarp skirtingų pasaulių, diegetinis ir nediegetinis garsas ir t.t.), o tai gali baigtis tik vienu – žiūrovas yra *nudžiovinamas*; esant tokiai situacijai vienintelė aktyvi jo smegenų funkcija yra tik nusilenkti įspūdžiui, afektui (jusiems), net jeigu ir patiriant absoliučią prievartą.

Viena iš Karlo Marxo prekinio fetišizmo sąvokos formulių yra ta, kad esant kapitalistiniam gamybos būdai sukurtas produktas suvokiamas kaip turintis perteklinę vertę, tai yra produktui kaip fiziniam objektui priskiriama atitinkama socialinė vertė, *fenomenali gyvastis*, per kurią imamas suprasti objekto objektiškumas. Tam tikra prasme objektas tampa gyvas (nors ir keista, bet Pinokio tapimas tikru mediniu berniuku čia gali būti iliustracija), ir būtent šis tapimas „gyvu“ nurodo perėjimą prie fetišo. Objektas pradeda krutėti, muistytis, šokti, dainuoti ir visaip kitaip rodyti, kad yra gabus veikti kito jusles, kad irgi turi čiuptuvus, kuriais gali taktiliškai prisiliesti kitam nė nepanorėjus. Niekio stebėtina, kad filmas, išnaudojantis audiovizualinį triukšmą, yra paveikiausias – jis išnaudoja savo formos taktiliškumą, ką daro ir visos prekės, kuriančios fetišistinę

„Viskas iškart ir visur“

vertę: prekė apkeri būtent savo pertekliumi. Tokiu būdu sėkmingai uzurpuojamas žiūrinčiojo dėmesys; produktas atakuoja žiūrovą ir veikia jį kaip pasyvią mėsą. Gyvas negyvos prekės afektyvumas laimi. Eliminuojama bet kokia galimybė sustoti, pailsėti, pagalvoti. „Visko iškart ir visur“ kūrėjai nesigėdija savo banalumo suprantant tokias sustojimo ir refleksijos akimirkas kaip paprasčiausiai nuobodžias: tai iliustruoja scena, kai du akmenys kalbasi apie egzistencijos prasmę. Taip, mąstymas čia prilyginamas suakmenėjimui. Kam galvoti, jeigu galima tiesiog mėgautis preke?

Filme yra ir kitų scenų, kurios galėtų atrodyti protingos tik moksleiviui, neseniai susipažinusiam su egzistencializmo filosofija ar internetinio žargono „filosofine teorija“ – optimistiniu nihilizmu. Neturiu nieko prieš smalsaujančius moksleivius, tačiau tai nemažai ką pasako apie būklę, kurioje maudosi prestižiniai kino vertinimo kriterijai, – vadinamasis optimistinis nihilizmas kaip mokyklinio lygio egzistencializmas yra tai, ant ko

pastatytos šiemetinio Akademijos apdovanojimų laureato idėjos. Jau minėtas filmo taktiliškumas ir, vadinasi, afektyvumas tiesiogiai koreliuoja su filmo temomis: stengiamasi aprėpti visas jusles ir visus įmanomus pasaulius – iš esmės visą kosminį kontinuumą, nuo kurio svaigsta galva, – vien tam, kad rastume išvestinę, jog tai, kas turima šiuo metu (tiesioginis afektas ir dabartinis pasaulis) yra geriausia.

Taip „Viskas iškart ir visur“ tampa sėkmingiausiu kapitalistinės kultūros kūdikiu, reprezentatyviausiu jos kariu. Jis susižeria visus apdovanojimus, nes ne tik geriausiai reprezentuoja kapitalistinę kultūrą, bet ir ją pateisina: gali sakyti „taip“ dabarčiai tik dėl to, kad yra įmanoma iškelti hipotezę, jog „viskas galėtų būti kitaip“, – bet nėra! Nėra jokios alternatyvos... Ir tai sveikintina! *Le meilleur des mondes possibles*, tariame kartu su Leibnizu. Skirtumas tas, kad Leibnizo pasaulio kūrėją Dievą, kurio veiklą pagrindžia pakankamo pagrindo principas, čia keičia kapitalas ir jo terorizuojanti afektyvumo logika.

Privilegijuotų žmonių kančios

Nauji serialai – „Fleišmanui nesiseka“

AUGUSTĖ NALIVAIKĖ

Kodėl mums neužtenka paprasto gyvenimo? Nuolat siekiame turėti ir uždirbti daugiau, nepaisant kainos, kurią tenka sumokėti už tokį socialinį ir ekonominį pranašumą. Ir čia kalbu ne tik apie kainą finansine prasme, bet ir psichologinę našą, kurią nemažai žmonių noriai priima, siekdami priklausyti aukštesnei ekonominei klasei. „Fleišmanui nesiseka“ („Fleishman Is in Trouble“, „Disney+“, JAV, 2022) – serialas apie privilegijuotų ir turtingų žmonių nerimą, arba „pirmojo pasaulio problemas“. Pati tematika kiek nuvalkiota, bet atrodo, kad žiūrovams vis dar įdomu stebėti itin turtingų veikėjų gyvenimo dramas ir intrigas.

Tobis Fleišmanas (Jesse Eisenberg) ką tik išgyveno skyrybas ir, be abejo, jaučiasi sutrikęs ir vienišas. „Kaip tai galėjo man atsitikti?“ – klausia jis. Netrukus Tobis atranda pažinčių programėles (tipiška), kuriose užsiregistravusios moterys noriai rodo jam dėmesį ir kviečia į pasimatymus. Jis negali patikėti

savo sėkme ir kaip jaunuolis džiaugiasi neįpareigojančiais romantiniais santykiais. Jei atvirai, šiek tiek erzino „nieko nesuvokiančio“ vyro stereotipas. Deja, Tobis neilgai mėgaujasi poskyrybiniais santykiais, nes buvusi žmona Reičel (Claire Danes), palikusi jūdvių vaikus jam, kuriam laikui dingsta. Staiga griūva visi Tobio planai.

Galbūt kūrėjų tikslas buvo panalizuoti skyrybas išgyvenusio vyro jausmus ir iššūkius, tačiau serialo personažai – persmelkti lyčių stereotipų. Reičel yra karjeros aukštumų siekianti moteris, kuri už šį siekį nubaudžiama. Karjeros ir finansinės nepriklausomybės kaina – psichologinis palūžimas ir skyrybos. Kita svarbi veikėja, geriausia Tobio draugė Libi (Lizzy Chaplan), – nusivylusi namų šeimininkė, paslapčia pavydinti Tobiu neįpareigojančių santykių. Moteriškos lyties veikėjos šiame seriale įspraustos į tokius naratyvinius rėmus, kad net darosi nejauku. Ne tik įspraustos, bet ir baudžiamos. O vyrai, tarkim, Tobis arba Lizi vyras Adamas (Josh Radnor), vaizduojami kaip nekalti

ir nuskriausti personažai – „juk jie nesuprato, kas vyksta“.

Vienas pagrindinių serialo klausimų – kas yra geras gyvenimas? Tobiu atrodo, kad jo pasirinktas gyvenimo kelias geresnis nei Reičel ir milijonierių jos draugų, nes jis – gydytojas, gelbėja gyvybes ir labiau prisideda prie visuomenės gerovės kūrimo nei farmacijos kompanijų vadovai, besistengiantys „prastumti“ dar vieną „užsidedesavusioms namų šeimininkėms“ skirtą vaistą. Taip pat akivaizdu, kad Tobis nelaimi jokių moralės apdovanojimų, nes jaučiasi geresnis ir teisesnis už kitus, nors tą greičiausiai ir neigtų.

Santuoka su Reičel pasirodė sudėtingesnė, nei buvo galima tikėtis. Ar mes iš tikrųjų pažįstame žmones, su kuriais miegame? – kitas serialo keliamas klausimas. Kadangi anglų kalba pavardės nenurodo asmenų lyties, serialo pavadinimą galima taikyti ir Tobiu, ir Reičel. Mano nuomone, Reičel situacija sudėtingesnė, nes iš jos kaip iš moters visuomenė tikisi daugiau ir už paklydimus baudžia nuožmiau nei vyrus. Reičel ir Tobio santykių

„Fleišmanui nesiseka“

(nes santuoka jau iširusi) likimas paliekamas už kadro, tad žiūrovai gali patys pagalvoti, ar veikėjų gyvenimo tikslai pateisino priemones. Galiausiai svarstymai, kaip mes patys suvokiame save ir kaip galime išeiti iš sudėtingų gyvenimiškų situacijų, šiam serialui suteikia šio kio tokio gylio.

Nors „Fleišmanui nesiseka“ balansuoja ties dramos ir komedijos riba, sunku tiek rimtai vertinti šį serialą, tiek juoktis iš veikėjų situacijų. Privilegijuotų veikėjų „kančios“ pateikiamos be jokios kūrybinės

kibirkšties. Taip pat pernelyg akivaizdūs pasirodė kai kurie simboliniai motyvai, pavyzdžiui, serialas pradedamas apversto Niujorko vaizdu, akivaizdžiai darant sąsają su aukštyn kojomis apsivertusiu pagrindinių veikėjų gyvenimu. Praeities scenos, kuriose Tobis ir kiti personažai pajauninami pakeitus jiems šukuosenas, taip pat nepalieka jokių dviprasmybių. Nereikia per daug galvoti apie veikėjų vidinius išgyvenimus ir spekuliuoti, kas lėmė vienus ar kitus poelgius.

Europos ateitis?

„Kino pavasario“ konkursinė programa

Greta Vilnelė

Šiais metais „Europos debiutų“ konkursinė programa pakeitė pavadinimą – liko tiesiog konkursu. Tačiau tai nieko nekeičia – visi filmai debiutiniai arba antrieji režisierių filmografijoje ir sukurti europiečių. Konkursinės programos sudarytojus derėtų pagirti už plačią žanrų amplitudę (tarp vaidybinių filmų pateko po vieną animacinį ir dokumentinį), tačiau išskirtinių filmų vos keletas – kiti nepasiekė originalumo kartelės. Autentikos dėlei grįžtama prie neprofesionalių aktorių, daug dėmesio skiriama formai ir nepabūgstama eksperimentų. Smagu matyti, kad iš visų „Kino pavasaryje“ pasirodžiusių lietuviškų premjerų būtent „Per arti“, filmas, nustebinęs režisūriniu potencialu ir nuodugnia, įvairiapuse temos analize, pateko į konkursą.

„Po saulės“ („Aftersun“, rež. Charlotte Wells, D. Britanija, JAV, 2022)

„Po saulės“ – suaugusios Sofi prisiminimai apie Turkijoje su tėčiu Kalumu praleistas atostogas, kai jai buvo vienuolika. Sofi pradeda bręsti, o Kalumui tampa sunku suderinti tėvo ir jauno vyro vaidmenis, tačiau, kad ir kas nutiktų, ypatingas veikėjų ryšys, taip jautriai mezgamas Paulo Mescalio ir Frankie Corio, išlieka virtas. Filme praeities įvykiai susipina su mėgėjiška kamera Sofi fiksuojamais epizodais. Taip kuriama nostalgiška estetika, pastelinėmis spalvomis įrėminamas prisiminimų grožis. Gyvenimą pro rožinius mergaitės akinius kartkartėmis pertraukia šokančių žmonių apsuptyje stovinčio Kalumo motyvas, palydimas intensyvaus blykčiojimo ir trankios muzikos. Kituose kadruose priešais jį pasirodo jau suaugusi Sofi. Šiais sąlygiškais kadrais atskleidžiamas dukters noras suprasti tėvą. Wells filmas sukelia kelionių atviruko įspūdį: nuotraukoje žmonės atrodo laimingi, švytintys kaip kaitri saulė, tačiau kiekviena kelionė yra laiko tėkmės ir žmogiškųjų santykių kaitos apmąstymas.

„Ramona“ (rež. Andrea Bagney, Ispanija, 2022)

„Ramona“ pasakoja apie jauną merginą (Lourdes Hernández), bare susipažįstančią su bendraminčiu nonkonformistu Bruno (Bruno Lastra), kuris po kartu praleistos dienos prisipažįsta ją mylintis. Vienos dienos nuotykis praranda šarmą, kai Ramonai dalyvaujant aktorių atrankoje paaiškėja, kad Bruno – filmo režisierius. Monochrominė filmo estetika, fone skambanti klasikinė muzika asocijuojasi su įsimylėjėlių

senamadiškomis pažiūromis, nepritapimu šiuolaikiniame pasaulyje. Ramona neapsisprendžia, ką gyvenime norėtų veikti, nuolat keičia profesijas ir dėl to graužiasi. Rodos, būtent pagrindinės veikėjos įsitikinimų radikalumas paverčia Bagney filmą nespaltvotu. Tačiau kelete scenų spalvos atbunda. Tai nutinka Ramonai stovint prieš kamerą. Šis prasminis akcentas leidžia teigti, kad nors pati Ramona to dar nesuvokia, jos kelias – aktorystė. „Ramonos“ nepavadinsi romantine komedija, filmas bando žanrą pritaikyti realistinei situacijai, kai saldus bučinyr ir „ilgai ir laimingai“ scenarijus retai išsipildo.

„20 000 bičių rūšių“ („20.000 especies de abejas“, rež. Estibaliz Urresola Solaguren, 2023)

Filmo pagrindinė siužetinė linija sukasi apie Aitorą (vėliau vadinamą Koko arba Liucija) – aštuonmetį berniuką, įsitikinusi, kad įvyko klaida ir jis turėjo gimti mergeite. Vaikas tikrosios savo tapatybės ieškoti pradeda su mama ir broliais išvykęs į pastelinėmis spalvomis nufilmuotą Ispanijos provinciją pas močiutę, kur netrukus visą giminę susirinks švęsti šeimos mažiausiojo krikštynų. Be to, plėtojama paralelinė siužeto linija apie bites, kuri turėtų padėti išryškinti šeimos susiskaldymo absurda, tačiau uoliai brukama ji praranda savo vertę, likdama vien kraštovaizdį puošiančiu elementu. Intensyvių poleminių diskusijų nuošalėje vystosi simpatišiausias filmo sluoksnis – Aitoro (Sofia Otero) vidinis virsmas. Leisdamas laiką su jo jausmų nesmerkiančia teta Aitoras išsilaisvina. Netrukus kitu saugią aplinką Aitorui suteikiančiu žmogumi tampa tetos anūkė Niko. Jų draugystė spinduliuoja jautriu, empatišku žmogiškumu, atsveriančiu kitų veikėjų šiurkščias replikas.

„Nauji batai ir puodelis kavos“ („Një filxhan kafe dhe këpucë të reja veshur“, rež. Gentian Koçi, Albanija, Portugalija, Graikija, Kosovas, 2022)

Filmas išskirtinis ne tik šių metų konkursinėje programoje, bet ir festivalio kontekste dėl ypač neįaukios atmosferos, leidžiančios pasinerti į sudėtingą veikėjų gyvenimą. Tai istorija apie viename bute gyvenančius identiškus dvynius Agimą (Rafael Moraes) ir Gezimą (Edgar Moraes), nuo vaikystės negirdinčius, ir Gezimo merginą Aną (Drita Kabashi). Netikėtai Agimo rega ima silpnėti. Po apsilankymo pas oftalmologą abiems broliams diagnozuojama reta genetinė liga, laikui bėgant atimsianti regėjimą. Kadangi broliai ir Ana tarpusavyje bendrauja gestų kalba, o kūrybinė

komanda šių scenų sąmoningai ne užpildo muzika, vienas svarbiausių filmo elementų, sustiprinantis veikėjų susvetimėjimą su išoriniu pasauliu, – spengianti tylą. Statiška kamera, plokščiais kadrais, tylą ir klaustrofobiškoms kamerinėms erdvėms (dauguma scenų vyksta bute arba kitose uždaroose patalpose) Koči kuriamo filmo atmosfera pamažu darosi sunkiai pakeliamą. Kino kalbos priemonėmis perteikiama vidinė ligos paveikta veikėjų būseną – įtraukiantis sprendimas, primenantis panašiais metodais sukurto Gasparo Noe filmą „Sūkurys“ („Vortex“, 2021). Abiejuose filmuose juntamas savotiškas vakuumas, kuriame ne savo noru atsидūrę pagrindiniai veikėjai grimzta į abstrakčią erdvę, joje nespėjusios išsiskleisti nuvysta mintys, svajonės ir siekiai.

„Per arti“ (rež. Austėja Urbaitė, Lietuva 2022)

Austėjos Urbaitės debiutiniam filmui „Per arti“ pavyko išvengti didžiajai daliai lietuviško kino būdingo tiesmukumo. Vietoj jo ekrane – daugiasluoksnė drama su vientisa natūralistine estetika, įtampai augant vos per plauką netampanti psichologiniu trileriu. Prancūzų pora – Žaklina (Anne Azoulay) ir Leonas (Arthur Igual) – nusprendžia įsivaiškinti vaikus iš Lietuvos, bet tam, kad vieni kitus suprastų, kartu atvažiuoja prancūziškai kalbanti medicinos studentė Gabrielė (Dovilė Kundrotaitė). Atvykus vaikams žaliuojančios prancūzų namo apylinkės tampa vieta, kurioje visi trys gali būti laisvi nuo griežtų Žaklinos namų taisyklių. Operatoriaus Juliaus Sičiūno bendrais planais fiksuojami kriklio, miško, upelio kadrai parodo gamtos grožį ir galią. Harmoninga gamtos pasaulio didybė režisieriai padeda kurti priešpriešą su namuose vykstančiais Žaklinos ir Gabrielės galios pozicijų žaidimais. Filme – keturios motinos (Gabrielė, praeities Žaklina, auginusi Sebastianą, dabartinė Žaklina ir Karolinos bei Ryčio mama Sandra), kurios leidžia kelti klausimus apie moralinį vaikų auklėjimo aspektą, biologinių ir ne tėvų teises į vaiką.

„Disko berniukas“ („Disco Boy“, rež. Giacomo Abbruzzese, Prancūzija, Belgija, Italija, Lenkija, 2023)

Žiūrint daug metų ir finansų pareikalavusį italų režisieriaus Abbruzzese debiutinį filmą „Disko berniukas“ siužeto detalės, į psichodelinį sapną panardinanti stilistika kviečia prisiminti tokius režisierius kaip Claire Denis, Nicolas Windingas Refnas ar Albertas Serra. Tačiau Abbruzzese nekopijuoja ir

„Apolonija, Apolonija“

„Disko berniukas“

necituoja, šis dėlionę primenantis kratinyr – jo būdas kalbėti apie šoką patyrusią, apsiблаusią žmogaus sąmonę. Filmą seka Franco Rogowskio neįtikėtinai subtiliai vaidinamo pagrindinio veikėjo Aleksejaus istoriją – nuo pabėgimo iš gimtosios Baltarusijos iki įstojimo į prestižinį Prancūzijos legioną, sudarytą iš imigrantų. Kulminacija tampa ištęsta miglotų įvykių seka, vedanti į Aleksejaus transformaciją, kurią interpretuoti galima dvejopai: mintys apie operacijos metu nužudytą juodaodį Džomą vyrą užvaldo, todėl jis tampa jo antrininku, arba tai lemtingas žingsnis pamišimo link. Diegetinis garsas filme neretai pertraukiamas trankios elektroninės muzikos. Nors iš pradžių tai atrodo kaip disonansas tarp muzikinio takelio ir vaizdo ekrane, ilgainiui siužete daugėjant mistinių elementų režisieriaus sumanymas ne tik suveikia, bet ir kuria distanciją tarp žiūrovo ir ekrano, realistinio pasakojimo ir iliuzijų, įsiterpusių į „tikrovę“.

„Aklas gluosnis, mieganti moteris“ („Saules aveugles, femme endormie“, rež. Pierre Földes, Prancūzija, Liuksemburgas, Kanada, Nyderlandai, 2022)

Ekranizuoti Haruki Murakami pasitelkiant animaciją – originalus sprendimas, leidžiantis apčiuopti unikalų rašytojo fantazijų pasaulį. Filme susipina iš pažiūros nesuderinami dalykai – filosofija, realybė ir mitai. Földeso kuriama animacija realistinė, tačiau beveik kiekviename kadre galima pamatyti elementą, išduodantį, kad visa tai netikra. Daug eksperimentuojama su objektų skaidrumu. Pavyzdžiui, veikėjams keliaujant greitaisiais traukiniais arba sėdint biure, į

kadra patenka „masuotė“ – blankūs, permatomi žmonės. Filme veikiančios personažai – keisti, nepritamantys ir „nesėkmingi“, tačiau animacija juos paverčia universaliomis figūromis. Tai jiems suteikia daugiasluoksniškumą ir leidžia kurti artimesnį santykį su žiūrovu. Pasirodo, norint suprasti Murakami fantasmagorišką keistuolių plejadą tereikia pasitikėti animacija, priartinančia siurrealistinę tikrovės viziją.

„Apolonija, Apolonija“ („Apolonia, Apolonia“, rež. Lea Glob, Danija, Lenkija, Prancūzija, 2022)

Režisierės Leos Glob dokumentinio filmo veikėją dailininkę Apoloniją Sokol kamerą sekė tryliką metų. Vos pradėjusi pasakoti apie save, Apolonija pamini vaizduojantes su tėvų nufilmuotais kadrais. Tuoj pat išvystame juos ekrane – tai namų sąlygomis filmuoti vaizdai apie Apolonijos pradėjimą, jos mamą, nešiojančią kūdikį, mažą Apoloniją, augančią tėvų Paryžiuje įkurto teatro bohemiškoje aplinkoje. Ekrane pasakojama ne tik Apolonijos, bet ir jos brangios draugės ukrainietės Oksanos bei pačios režisierės istorija – tai trijų identiteto ieškančių, iš normų išsilaisvinti bandančių moterų kelionė. Jautrus, rišlus ir įtraukiantis Glob filmas stebi Apolonijos karjeros viršūnės ir lygumas, besikeičiančius vaikus ir namus, artimoje aplinkoje gimstančiuosius ir mirštančiuosius. Kiekvieną naują Apolonijos gyvenimo etapą pažymi trumpas kadras su pastato muliažu (tai gali būti ligoninės palata, kambarys ar studija), naudojamas kaip prasminis akcentas. Režisierė

NUKELTA Į 13 PSL.

Moterys kartais išeina

Krėsle prie televizoriaus

Retas nėra girdėjęs garsiosios Jeano-Luco Godard'o frazės „Kinas – tai tiesa dvidešimt keturi kadrai per sekundę“. Iš tikrųjų ją ištarė Godard'o filmo „**Mažasis kareivis**“ (LRT Plius, 8 d. 21 val.) veikėjas Briuno. Šį filmą Godard'as nufilmavo iškart po „Iki paskutinio atodūsi“ – 1960-aisiais, bet įsikišus cenzūrai ekranuose jis pasirodė tik po trejų metų, todėl svarbu suvokti politinį „Mažojo kareivio“ kontekstą. Nuo 6-ojo dešimtmečio vidurio iki 1962 m. Prancūzija kariavo nepriklausomybės siekiančiame Alžyre, kuris oficialiai buvo šalies dalis, tad formaliai tai buvo pilietinis karas. Prancūzijoje kariuomenė taip pat neapsiėjo be prievartos aktų, juolab kad veikė ir teroristinės organizacijos, susijusios arba su Alžyro išlaisvinimu (už jį pasisakė kairiųjų intelektualų palaikomas Nacionalinis išsivadavimo frontas (FLN), arba su kraštutinės dešinės įkurta Slaptosios armijos organizacija (OAS), kovojusia prieš nepriklausomybės pripažinimą. Prancūzijos armija galiausiai pralaimėjo ir 1962 m. Alžyras tapo nepriklausomas. Kai Godard'as filmavo „Mažąjį kareivį“, karo Alžyre baigtis dar buvo neaiški.

Filmo veikėjas fotografas Briuno (Michel Subor) 1958 m. dezertyravo iš armijos. Vengdamas karo teismo jis persikelia į Šveicariją. Bet Briuno vadai iš OAS nori priversti jį nužudyti kairiųjų pažiūrų radijo žurnalistą. Briuno sutinka tik tada, kai už žmogžudystę jam ir Ženevoje sutiktai Veronikai (Anna Karina pirmąkart Godard'o filme) pažadami nauji pasai ir ramus gyvenimas. Briuno nežino, kad Veronika priklauso FLN. Tačiau ir jis lieka apgautas: po žurnalisto nužudymo OAS pagrobia Veroniką, ją kankina ir nužudo.

Godard'o kūrybos tyrinėtojai yra atkreipę dėmesį, kad Briuno primena ir „Iki paskutinio atodūsi“, ir tada populiaraus Andrzejaus Wajdos filmo „Pelenai ir deimantas“ veikėjus: tai jauni vyrai, kurie yra įsipainioję į karą ar nusikaltimus, o sutikę jauną moterį nori pasitraukti

iš ankstesnės veiklos, bet abiem nepavyksta – likimas stipresnis už asmeninę valią. Režisierius, regis, ir pats norėtų kaip Briuno fotografuoti gražias merginas, bet negali sau to leisti. Politika kybo ore. Filme jos visuotinumą pabrėžia skambančios radijo žinios.

Ši ilgą Velykų savaitgalį bus sunku pasislėpti nuo televizijų dauginamų religinių ritualų bei saldžiabalsių kunigų ir tradicijų fanatikų, bet siūlau atkreipti dėmesį į Gartho Daviso filmą „**Marija Magdalietė**“ (TV3, 8 d. 21.30), pasakojantį ne visai įprastą vienos mįslingiausių moterų istoriją. Filmo herojė – jauna moteris Marija Magdalietė (Rooney Mara) – palieka šeimą, kuri verčia ją tekėti, ir prisijungia prie Jėzaus bei jo mokinių. Marija filme nuosekliai rodoma kaip lygi apaštalams, o gal net ir labiau vertinama savo mokytojo. Kitaip nei paprasti Jėzaus iš Nazareto mokiniai, Marija iš pat pradžių supranta, kad jis netaps sukilimo prieš Judėją okupuojančius romėnus vadovu, kad jo mokymas turi kitą tikslą.

„Marija Magdalietė“ rodo dar vieną bandymą perrašyti krikščionybės atsiradimo mitą taip, kad jis atitiktų visuomenės permainas ir feministinį jautrumą. Krikščionybė filmo veikėjai yra galimybė pabėgti nuo kaimo bendruomenės primetamų dukters, žmonos ir motinos vaidmenų. Jėzus siūlo tikrąjį išsilaikymą, bendruomenę, kurios

nariu gali tapti kiekvienas, nepaisant amžiaus, lyties ir socialinės kilmės. Tokia feministinė krikščionybės interpretacija kine kartais gali būti įdomi, bet Daviso filme, deja, daug neišnaudotų galimybių. Iki susitikimo su Jėzumi Marija neatrodo visavertė veikėja, jos vidinis konfliktas neišplėtotas, nors Jaoquino Phoenixo puikiai suvaidintą Jėzų slegia jo charizma, nujaučiamas dieviškumas ir vaidmuo, kurį jam teks suvaidinti. Kita vertus, būtent Marijos Magdalietės akimis stebime, kaip pavargęs, prastai apsirengęs žmogus pamažu virsta tuo, kuris užkariaus pasaulį.

Dar viena citata, kurią dažnas girdėjo ar prisimena: „Ponia Bovari – tai aš.“ Ši Gustavė Flaubert'o frazė yra filmo raktas. Anne Fontaine filmo „**Džema Bovari**“ (TV1, 8 d. 22.55) veikėjas Martenas (Fabrice Luchini) citatą taiko sau. Iš Paryžiaus intelektualo ir leidyklos redaktoriaus jis buvo priverstas persikvalifikuoti į provincijos kepėją, bet mintyse įsivaizduoja esąs Flaubert'as, bandantis pakeisti naujos kaimynės Džemos Bovari (Gemma Arterton) gyvenimą. Džema persikėlė į Normandijos provinciją kartu su vyru. Įpratęs gyventi raičių pasaulyje ir nuobodį gydytis klasikos skaitymu, Martenas mano, kad Džemai teks Emos Bovari likimas, todėl stengiasi ją apsaugoti. Įdomiausia, kad Džema romano net neskaičiui, ji nepastebi nei

„Džema Bovari“

„Mažasis kareivis“

Marteno manipuliacijų, nei to, kad pasuko Emos keliu.

Džema – savarankiška, laisva šiuolaikinė moteris, bet ir jai sunku susitaikyti su nykia buitimi. Pirkdama būstą Prancūzijoje Džema įsivaizdavo kažką panašaus į rūmus, apie kuriuos skaitė knygose, bet susidūrė su prakiurusiu stogu, prastais baldais ir pelėmis. Kita vertus, gal tikroji Ema – tai Martenas, kurį pilka kasdienybė verčia tapatintis su romanų personažais.

Rašytojas, kino teoretikas, filosofas Pascalis Bonitzeras, ko gero, patyrė daug intertekstualių malonumų rašydamas filmo scenarijų pagal britės Posy Simmonds komiksą. Filmio tonas labiau ir atitinka komiksą, o ne romaną, jame skamba daug satyrinių gaidų ir gali pamanyti, kad „Džemos Bovari“ autoriai šaiposi iš naivių žiūrovų lūkesčių, ironiškai žvelgia į filmo personažus, tik Emos Bovari vaiduoklis suteikia pastariesiems tragizmo atspalvį.

Ką reiškia būti moterimi, primins 1982 m. sukurta Sydney Polacko komedija „**Tutsi**“ (LNK, 10 d. 13.10). Jos herojus aktorius (Dustin Hoffman) tiki savo talentu, bet dažnai negauna darbo dėl sunkaus charakterio. Tačiau apsimetęs moterimi ir gavęs vaidmenį seriale jis (tiksliau, jo suvaidinta Tutsi) sulaukia populiarumo. Satyriškai Niujorko kino, teatro ir televizijos pasaulį portretuojančią „Tutsi“ sugalvojo pats Hoffmanas, skyręs filmą visiems aktoriams, kurių talentas nebuvo įvertintas. Beje, jei

pastarąjį kartą filmą matėte prieš daugiau nei tris dešimtmečius, liksite nustebinti, nes sovietinė filmo versija buvo gerokai apkarpyta.

Paklausta, kas paskatino ją prisijungti prie Mathieu Amalrico filmo „**Apkabink mane stipriau**“ (LRT Plius, 13 d. 21.33), aktorė Vicky Krieps atsakė: „Sumanymas apie pabėgančią moterį. Iš pirmo žvilgsnio tai moteris, kuri bėga nuo šeimos, gyvenimo, tikrovės. Ir tai mane sujaudino, nes dažnai norėjau pabėgti, atsidurti toli ir gal pažinti tiesą. <...> Bet pabėgimas nuo tikrovės, kuri tapo pernelyg skausminga, vis tiek yra pabėgimas. Kad išsigelbėtų, ji bėga į įsivaizduojamą pasaulį. O gal į beprotybę, kad neišprotėtų nuo skausmo.“

Krieps herojė Klarisė ankstų rytą palieka namus kalnuose, vyrą ir du vaikus. Nuo ko ji bėga? Ar bėga? Amalricas yra apibūdinęs filmą kaip melodramą apie dvasias ir konstruoja ją kaip galvosūkį: vidiiniai balsai susilieja, keičiasi metų laikai, kaleidoskopiškas montažas, perdėta forma kuria į jausmų chaosą nugrimzdusios moters, kuri mintyse tęsia dialogą su šeima, portretą. Tik Krieps vaidyba lieka aiški: ji vaidina išnykimą, rodo jį, leidžia jį pamatyti. Matome jos Klarisę, jau nebeturinčią atramos, vietos, kur galėtų pailsėti, kūno, kuriame galėtų atsitiesti.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

ATKELTA IŠ 12 PSL.

filme dalyvauja kaip šališka pasakotoja, filmui artėjant link pabaigos ji vis dažniau pasirodo ekrane, nes tampa Apolonijos pasaulio „intertekstu“. Šis dokumentinis pasakojimas, sujungiantis dviejų skirtingų moterų gyvenimus, kalba apie individo kūrybinę laisvę, dokumentininko ir jo stebimo subjekto santykius, imigranto ir moters padėties visuomenėje dilemą.

„**Duona ir druska**“ („Chleb i sól“, rež. Damian Kocur, Lenkija, 2022)

Tikra istorija paremtas režisieriaus Damiano Kocuro debiutas. Jaunas ambicingas vaikiną Timekas (Tymoteusz Bies) po kelerių metų muzikos studijų Varšuvoje sugrįžta vasaros atostogų į gimtąjį miestą pas mamą ir brolių. Čia laikas tarsi sustojęs, tačiau su naujai įgyta distancija Timekui visa, kas anksčiau buvo artima, atrodo nemielia ir tolima. Bėgant laikui Timekas išgyvena stiprų vidinį konfliktą tarp naujo gyvenimo suvokimo ir senų įpročių. Šią koliziją paaštrina vietinė kebabinė, vadovaujama kitataučių, kaip erdvės, kurioje gajus rasizmas, motyvas. Kocuro filme

kebabinė atlieka panašią funkciją kaip Salio picerija Spike'o Lee filme „Elkis teisingai“ („Do The Right Thing“, 1989). Tik šiame filme, priešingai nei Lee kine, nesunku atskirti, kas teisingas, o kas ne. Taip pat ekrane net keletą kartų matome pilkų sovietinių daugiabučių kadrus, lydimus neįdomios atmosferą kuriančios muzikos. Kocuro filmas sufleruoja, kad naujosios kartos lenkų režisieriai galbūt bus ne revoliucionieriai ir taisyklių laužytojai, bet aukštojo meno šalininkai.

„**La Palisiada**“ (rež. Philip Sotnychenko, Ukraina, 2023)

Geriausiu konkursinės programos filmu išrinktas ukrainiečių režisieriaus Philipo Sotnychenko ilgametražis debiutas, tyrinėjantis prievartos ir smurto cikliškumą sovietmečiu ir nepriklausomoje valstybėje užaugusiųjų kartose. Filme matome dar karo nepaveiktą Ukrainą, panašią į bet kurią kitą nepriklausomą posovietinę šalį. Žiūrint „La Palisiada“ galima rasti sąlyčio taškų su kitu „Kino pavasario“ filmu – Jafaro Panahi „Ločių čia nėra“. Panahi distanciją išlaiko pasitelkdamas kino kamerą, o Sotnychenko filmuojami kadrai iš dalies pasislepia už medžio šakų,

kambario ar automobilio lango. Režisierius daug dėmesio skiria praeities faktūroms: ilgas, ištęstas bažnyčios vitražų popuri, vieno iš veikėjų sūnaus muzikinio pasirodymo mokykloje epizodas, VHS juosta. Vis dėlto Sotnychenko sau priskiria veikiau antropologo funkciją, filmu pernelyg neteisdamas, labiau bandydamas paaikškinti psichologinius dėsningumus. „La Palisiada“ – tai ekskursiją primenantis braidymas po istorinius vandenius, kuriam pasibaigus išlipi nemenkai sušlapęs, tačiau mažai paveiktas.

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

Naujas žvilgsnis į XX a. II pusės – XXI a.

Lietuvos dailę

Paroda „Sutrikus tai tampa apčiuopiama. Infrastruktūros ir solidarumai už posovie-tinės būklės“
nuo 7 d. – paroda „Svetimšalio žilgsnis į Vilnių“

Radvilų rūmų dailės muziejus

Vilniaus g. 24

Emilijos Škarnulytės paroda „Švytintys kambariai“

Paroda „Protesto menas: sovietmečio nepaklusnieji. Iš Lietuvos nacionaliniam dailės muziejui dovanotos Vladimiro Tara-sovo kolekcijos“
Radvilų rūmų pietiniame korpuse – parodos „Gyvastingieji senojo pasaulio profiliai“ ir „Nuostabieji karo pabėgėliai“

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

Patricijos Jurkšaitytės tapybos paroda „Iliuzoriumas“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus

Arsenalo g. 3A

Paroda „Ukraina: nugalimos tautos dva-siniai lobiai“

V. Kasiulio dailės muziejus

A. Goštauto g. 1

Paroda „Lygtis su nežinomaisiais. Lietu-vos dailininkai Vokietijoje nuo 1945 m. iki dabar“

Lietuvos nacionalinis muziejus

Arsenalo g. 1

Paroda „Kelkis, kelkis – jau Velykos!“

Istorijų namai

T. Kosciuškos g. 3

Tarptautinė paroda „1 000 000 žingsnių: Gintaro kelias nuo Romos iki Baltijos“
Vilniaus 700 metų jubiliejui skirta paroda „Aš esu vilnietis“

Vilniaus gynybinės sienos bastėja

Bokšto g. 20 / 18

Paroda „Po šimts pyptik!“

Kazio Varnelio namai-muziejus

Didžioji g. 26

Paroda „Etnografinis opartas: tekstilės tradicija“

Signatarų namai

Pilies g. 26

Miglės Anušauskaitės komiksų paroda „Signatarės pirmame plane“

Valdovų rūmai

Katedros a. 4

Tarptautinė paroda „Lvivas sveikina Vilnių. Europos tapybos šedevrai iš Lviso naciona-linės Boryso Voznyckio dailės galerijos“
Paroda „Gedimino miesto aušra. Seniau-sias Vilniaus medinis pastatas ir unika-liausi jo radiniai“
Paroda „Ukrainos laisvės simboliai“

Bažnytinio paveldo muziejus

Šv. Mykolo g. 9

Vilniaus katedros varpinėje – Barbaros Radvilaitės 500-osioms gimimo metinėms skirta paroda „Barbora etc.“
Paroda „*Theatrum biblicum*. Velykų preliu-dijos scenovaizdžiai“

MO muziejus

Pylimo g. 17

Žilvino Kempino gipso kaukių paroda „Portretai-fosilijos 2023“

Lietuvos meno pažinimo centras „Tartle“

Užupio g. 40

Paroda „Vilnius amžinai. Dailės kūrinių ir vadovų po miestą dialogas“

Vilniaus muziejus

Vokiečių g. 6

Paroda „Vilkas, bokštas ir bažnyčia.

Vilniaus suvenyrai“

VDA parodų salės „Titanikas“

Maironio g. 3

Paroda „Ruja“

VDA galerija „Akademija“

Pilies g. 44

iki 14 d. – paroda „Ištikimas klasikai. Skulptoriui Leonui Žukliui – 100“

VDA galerija „Artifex“

Gaono g. 1

Kadi Pajupuu ir Marilyn Piirsalu (Estija) paroda „MultiWeave“

VDA parodų erdvė „Kreatoriumas / meno krosnys“

Maironio g. 6

Viačeslavo Jevdokimovo-Karmalitos paroda „Peizažas su karve“

Vilniaus dailės akademija

Maironio g. 6

Jaunųjų tapytojų paroda „Laisvės vertė“

Galerija „Kairė–dešinė“

Latako g. 3

Tomos Šlimaitės paroda „Odė Marinai“
iki 14 d. – Mato Dūdos paroda „Gibaras baudint“

Prospekto fotografijos galerija

Gedimino pr. 43

iki 15 d. – Aleksandro Ostašenkovo perso-nalinė fotografijų paroda „Kelias į atmintį“

Vilniaus fotografijos galerija

Stiklių g. 4

iki 15 d. – Artūro Šeštoko ambrotipų paroda „Portretas Nr. 21“

Pamėnkalnio galerija

Pamėnkalnio g. 1

Gedimino Akstino kūrybos paroda

„Noriu namo“

Galerija „Vartai“

Vilniaus g. 39

iki 14 d. – Lino Jusonio personalinė paroda „Horizonto kilpa“

Galerija „Arka“

Aušros Vartų g. 7

Adelės Liepos Kaunaitės paroda „Šviesa tarp debesų“
Audriaus Gražio paroda „Užšalęs atsitikti-numas arba DNR“

Lietuvos dailininkų sąjungos projektų erdvė

Vokiečių g. 2

Paroda-tyrimas „Pozityvai“

(AV17) galerija

Totorių g. 5

Donato Jankausko-Duonio „Komercinė paroda Milijuons“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus

Pilies g. 40

iki 10 d. – fotografijų ir dokumentų paroda „Nebijoję mirti tapo nemirtingi“

Galerija „Meno niša“

J. Basanavičiaus g. 1

iki 9 d. – Eimanto Pažusio tapyba

Vilniaus rotušė

Didžioji g. 31

Paroda „Mariupolis – nepalaužtas“

Mariaus Žalneravičiaus plakatų paroda „Dabar būti čia“

Eglės Gineitytės tapybos paroda „Mokyto-jas ant akmens“

Pylimo galerija

Pylimo g. 30

Paroda „Nematytas Silvestras Džiaukštas“

Galerija „Kunstkamera“

Ligoninės g. 4

Paroda „Civitas Vilnensis III“

Teatro, muzikos ir kino muziejus

Vilniaus g. 41

Paroda „Valdovės ir valdovai“

Paroda „Roko rifai: muzika sovietmečiu 1950–1990 m.“

Samuelio Bako muziejus

Naugarduko g. 10 / 2

Paroda „Talitai. Kapotos. Parišalai“

Energetikos ir technikos muziejus

Rinktinės g. 2

Paroda „Salve, Vilnius“

Vilniaus vaikų ir jaunimo meno galerija

Vilniaus g. 39 / 6

iki 15 d. – Mindaugo Skudučio tapybos paroda „Kintantys Vilniaus veidai“

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka

Gedimino pr. 51

„Kadro metafizika. Audriaus Kemežio foto-grafijų retrospektyva“

Vieno eksponato paroda „Adomas Micke-vičius. Poezija. Pirmas tomas. Vilnius: Juo-zapo Zavadzčio spaustuvė, 1822“
Vaikų kūrinių paroda „Vilniaus vartai“
Atvirlaiškių ekspozicija „Tave tik tave visą gyvenimą karštai mylėti“

„Politiniai šaržai ir karikatūros“

Paroda „Vilniaus ORT technikumas – lan-gas į ateitį“

iki 11 d. – Mindaugo Navako ir Arūno Gu-daičio paroda „Miestas eina per laiką“

Lietuvos medicinos biblioteka

Kaštonų g. 7

Rimanto Keblo tapybos paroda „Laisva-laiko mintys…“

„The Room“ galerija

Polocko g. 17

Erikos Povilonytės tapybos ant popieriaus paroda „Gyvatės sapnas“

AP galerija

Polocko g. 10

Ramūno Čeponio paroda „Vertikalė“

„Editorial“ projektų erdvė

Latako g. 3

Meninio dueto Liudmila paroda „Karmagedon“

GODŲ galerija

Malūnų g. 6A–12

Giedriaus Jonaičio paroda „Visi darbai“

„Drifts“ galerija

T. Vrublevskio g. 6-2

Vytenio Buroko paroda „Pamušalai“

„Business Stadium Gallery“

Šeimyniškių g. 19 B

Paroda „Ar tu ne kanukas?“

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus

V. Putvinskio g. 55

Tarptautinė paroda „Kraupios istorijos: Aleksandra Waliszewska ir Rytų bei Šiaurės Europos simbolizmas“

Paroda „Viktoras Paukštelis. Chromatika. Tapyba (2020–2023)“

iki 16 d. – paroda „Šviesa pro stiklo lubas: Magdalena Avietėnaitė (1892–1984) – tar-pukario valstybės įvaizdžio kūrėja“

Kauno paveikslų galerija

K. Donelaičio g. 16

Paroda „Kartūno kodas. Alytaus medvilnės kombinato palikimas“
Gintauto Velykio paroda „PortalAi“
nuo 12 d. – Aleksandro Kostkaus-Kostkevi-čiaus (1912–1999) paroda „Iš debesų“
iki 8 d. – paroda „Saldžių svajonių fondas“

Adelės ir Pauliaus Galaunių namai

Vydūno al. 2

Paroda „Tadas Daugirdas (1852–1919): ukrainietiškų margučių atvaizdai“

Aušros Andziulytės ir Laimos Drazdauskai-tės akvarelių paroda „Lygiagretės-2“

Galerija „Meno parkas“

Rotušės a. 27

Anaro Aliievo (Ukraina) meninis projektas „Kelias link Pergalės“
Julijos Pociūtės ir Tiinos Sarapu paroda „Dulkės“
Simonos Žemaitytės personalinė paroda „Pokalbiai apie mirtį“

Parko galerija

M. Valančiaus g. 6

iki 11 d. – Natalios Yanekinos tapybos darbų paroda „Pavasario vėjai“

Kauno menininkų namai

V. Putvinskio g. 56

Paroda „Pirmiausia veiksmas buvo!“

Lietuvos švietimo istorijos muziejus

Vytauto pr. 52

Tomo Stanaičio tapybos ir Kęstučio Michai-lovo skulptūrų paroda „Jungtis“

Vytauto Didžiojo universitetas

S. Daukanto g. 28

Centrinuose rūmuose – Romualdo Požers-kio fotoparoda „Beprotiškos skulptūros Nevados dykumoje“

KLAIPĖDA

Lietuvos dailės muziejaus Prano Domšaičio galerija

Liepų g. 33

Dalios Matulaitės paroda „Tėvynės tema“
Alvydo Lukio fotografijų parodos „Ne tik šaknys. Pagal tėvo Juozo Lukio Sibire su-kauptą archyvą“ ir „Ars Botanica“

Klaipėdos kultūrų komunikacijų centras

Didžioji Vandens g. 2

Rasos Deveikytės tapybos paroda „Šilti namai, šalti“

Dueto „Passepartout Duo“ projektas „Aural Records“ / „Garso įrašas“
Grupinė paroda „Tebekuriantys meną. Klaipėda“
Tarpdisciplininė paroda „Reikšminga medžiaga“
Andriaus Ivanovo paroda „Can’t wait!“ / „Nekantrauju!“

Klaipėdos galerija

Bažnyčių g. 6

Jungtinė panevėžiečių menininkų paroda „V-5“

Laikrodžių muziejus

Liepų g. 12

Paroda „Kasdienybės architektės. Gyvena-mųjų interjerų baldų dizainas. 1959–1984“

Baroti galerija

Didžioji Vandens g. 2

iki 12 d. – Aušros Kleizaitės kūrybos paroda

„Herkaus galerija“

H. Manto g. 22

Aistės Bugailiškytės tapybos paroda „Damos ir interjerai“

Kultūros fabrikas

Bangų g. 5A

Urtės Jasenkos grafikos miniatiūrų paroda „Vieno paveikslo istorija“

ŠIAULIAI

Dailės galerija

Vilniaus g. 245

iki 15 d. – Kristinos Mažeikaitės paroda „Žemė degė, bet niekas to nepastebėjo“
Sigito Prancučio ir Rimanto Buivydo paroda „Natiurmortas“
Ukrainiečio gatvės menininko Hudo paroda „Emocijos per karo prizmę“

PANEVĖŽYS

Panevėžio miesto dailės galerija

Respublikos g. 3

Kūrybinių duetų paroda „X: Laisva erdvė“

Fotografijos galerija

Vasario 16-osios g. 11

Irenos Giedraitienės fotografijų paroda „88“

DRUSKININKAI

M.K. Čiurlionio memorialinis muziejus

M.K. Čiurlionio g. 35

Romualdo Balinsko paroda „Tie kambariai“

PALANGA

Palangos gintaro muziejus

Vytauto g. 17

iki 16 d. – Neringos Poškutės-Jukumienės darbų paroda „Prūsų mėlis“

Antano Mončio namai-muziejus

S. Daukanto g. 16

iki 14 d. – Elenos Grudzinskaitės perso-nalinė paroda „Persekiojančios trukmės. Vietos“

Spektakliai

VILNIUS

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras

7 d. 18.30 – „PIAF“ (pagal É. Piaf, G. Fauré, M. Ravelio ir kt. muziką). Choreogr. M. Bi-gonzetti (Italija)
8, 16 d. 12 val. – D. Sebba „ALISA STEBUKLŲ ŠALYJE“. Muzikos vad. ir dir. M. Staškus
13, 15 d. 18.30 – A. Adamo „

Bibliografinės žinios		
Oskaro Koršunovo teatras		
13 d. 18 val. <i>Alytaus kultūros centre</i> – W. Shakespeare'o „OTELAS“. Rež. O. Koršunovas		
16 d. 19 val. <i>OKT studijoje</i> – „TRANS TRANS TRANCE“. Rež. K. Gudmonaitė		
Vilniaus senasis teatras		
7 d. 18.30 – A. Puškino „EUGENIJUS ONE-GINAS“. Rež. J. Vaitkus		
8 d. 15 val. – „TRIUŠIS EDVARDAS“ (pagal K. DiCamillo knygą „Nepaprasta Edvardo Tiuleino kelionė“). Rež. J. Laikova		
12 d. 18.30 – E. De Filippo „FILOMENA MORTURANO“. Rež. A. Latėnas		
14 d. 18.30 – F. Zellerio „TĖTIS“. Rež. J. Vaitkus		
15 d. 10, 12 val. <i>Mažojejo salėje</i> – „MUSĖ“ (pagal R. Muchos poeziją).		
Rež. A. Sunklodaitė		
15d. 18.30 – E.-E. Schmitto „DVIEJŲ PASAULIŲ VIEŠBUTIS“. Rež. S. Račkys		
16 d. 18.30 – J. Misto „MADAM RUBINŠ-TEIN“. Rež. R. Banionis		
Vilniaus teatras „Lėlė“		
Didžioji salė		
8 d. 12 val. – „DAKTARAS DOLITLIS“ (pagal H. Loftingą). Rež. R. Driežis		
12 d. 10, 12 val., 13 d. 10 val. – „APIE PASAULĮ“. Scenarijaus aut. ir rež. J. Jukonytė		
13 d. 18.30 – „TŪLA IR KITI“ (J. Kunčino romano „Tula“ ir apsakymų motyvais). Vaidina A. Kaniava		
15 d. 12 val. – „KAVOS MALŪNĖLIS“ (pagal K.I. Gałczyński pasaką). Rež. E. Piotrowska (Lenkija)		
16 d. 12 val. – Just. Marcinkevičiaus „VORO VESTUVĖS“. Rež. A. Mikutis		
Mažoji salė		
8 d. 14 val. – Š. Datenio „EVOLIUCIJA“. ež. Š. Datenis		
15 d. 14 val. – „AUKSO OBELĖLĖ, VYNO ŠULINĖLIS“. Scen. aut. ir rež. R. Driežis		
16 d. 14 val. – M[JSLĖ(S). Scenarijaus aut., rež. ir dail. A. Bagočiūnaitė-Paukštienė		
Palėpės salė		
14 d. 18.30 – „DORIANO GRĖJAUS POR-TRETAS“ (O. Wilde'o romano motyvais). Rež. G. Radvilavičiūtė		
„Menų spaustuvė“		
7 d. 19 val. – „BOWEL“. Rež. N. Jasinskas (Kauno kamerinis teatras)		
8 d. 12 val. – K.M. Kulinič „8o PASAULIŲ PER VIENĄ DIENĄ“. Rež. G. Aleksa		
11 d. 18.30 <i>Kišeninėje salėje</i> – „TIK SUAUGUSIEMS“. Idėjos aut. ir rež. J. Tertelis (teatras „Atviras ratas“)		
13 d. 19 val. – „EMIGRANTAI“.		
Rež. D. Gumauskas		
13 d. 19 val. – „SKAMBUTIS TĖVUI“ (monospektaklis pagal F. Kafkos „Laišką tėvui“). Rež. G. Aleksa		
14 d. 19 val. – D. Katiliūtės „BŪTI“.		
Rež. L. Krivickaitė („Taško“ teatras)		
14 d. 19 val. – „La CALASH LA LATIN-LT“. Choreogr. P. Granhøj (Danija) (Šeiko šokio teatras)		
15 d. 19 val. – „NUOSTABŪS DALYKAI. VILNIUS“ (pagal D. Macmillano pjesę).		
Rež. K. Glušajėvas (teatras „Kitas kampas“)		
16 d. 13 val. – PREMJERA! B. Mar „PRINCE-SIŲ SALA“. Rež. B. Mar		
16 d. 19 val. – „LIETUVIŠKOJI NORA“ (H. Ibseno pjesės „Lėlių namai. Nora“ ir aktorės M. Mironaitės gyvenimo ir kūrybos motyvais). Rež. B. Mar		
Keistuolių teatras		
7 d. 19 val. – „RAULAS KELIAUNINKAS“. Rež. A. Giniotis		
8 d. 12 val. – „VIŠTYTĖ IR GAIDELIS“.		
Rež. R. Skrebūnaitė		
8 d. 15 val. – „BAMBEKLIS BAJORAS“. Rež. A. Giniotis		
12 d. 19 val. – „RIEŠUTŲ DUONA“. Rež. A. Giniotis		
13 d. 19 val. – „MAŠININKAI“. Rež. A. Giniotis		
14 d. 18 val. Kaune – „LABANAKT, MAMA“. Rež. I. Stundžytė		
15 d. 12 val. – „ILGOJI PERTRAUKA“. Rež. O. Lapina		
15 d. 15val. – „DETEKTYVO D. LAPINO BYLA“. Rež. A. Giniotis		
KAUNAS		
Nacionalinis Kauno dramos teatras		
7, 8 d. 14 val. <i>Ritos salėje</i> – PREMJERA! „TAISYKLA“. Rež. A. Gornatkevičius		
7 d. 18 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – I. Vyrypajėvo „JAUDULYS“. Rež. A. Špilevojus		
8 d. 18 val. <i>Ilgajoje salėje</i> – A. Landsbergio „VĖJAS GLUOSNIUOSE“. Rež. G. Padegimas		
12, 13 d. 19 val. <i>Ilgajoje salėje</i> – A. Čechovo „PALATA“. Insc. aut. ir rež. R. Kazlas		
14, 15 d. 19 val., 16 d. 15 val. <i>Didžiojoje scenoje</i> – D. Pinckney „DORIANAS“ (O. Wilde'o gyvenimo ir kūrybos motyvais). Rež. ir scenogr. bei šviesų dail. R. Wilsonas (JAV)		
15 d. 12 val. <i>Mažojejo scenoje</i> – A. Sunklodaitės „KIŠKIS PABĖGĖLIS“ (pagal L. Jakimavičiaus knygėlę „Lapė ir kaliošai“). Rež. A. Sunklodaitė		
Kauno valstybinis muzikinis teatras		
7 d. 18 val. – „ADAMSŲ ŠEIMYNĖLĖ“. Dir. J. Janulevičius		
10, 13, 14 d. 18 val. – M. Kunze ir S. Levay „ELISABETH“. Muzikinis vad., dir. J. Janulevičius		
15 d. 18 val. – E. Johno, T. Rice'o „AIDA“. Dir. J. Janulevičius		
16 d. 12 val. – Z. Bružaitės „GULIVERIO KELIONĖS“ (pagal J. Swifto romaną, libreto aut. D. Čepauskaitė). Muzikinis vad. ir dir. V. Visockis		
16 d. 18 val. – F. Loewe „MANO PUIKIOJI LEDI“. Rež. V. Streiča, muzikinis vad. ir dir. J. Janulevičius, dir. J. Geniušas		
Kauno kamerinis teatras		
11 d. 19 val. – D. Katiliūtės „MITAI“. Rež. V. Masalskis		
12 d. 18.30 – J. Gaižausko ir E. Latėnaitės koncertas „Vakaras grįžulo ratuose“		
13 d. 18 val. – „GYVULIAI“. Rež. G. Simonaitytė		
14 d. 18 val. – A. Oz „VĖJO PRIGIMTIS“. Rež. G. Aleksa		
15 d. 19 val. <i>Centriniamе knygyne (Laisvės al. 81)</i> – „NOKTIURNAS“. Rež. G. Padegimas		
16 d. 18 val. – J.-P. Sartre'o „NEPALAIDOTI MIRUSIEJI“. Rež. J. Vinciušas		
Kauno lėlių teatras		
15 d. 11 val. – „EŽIUKAS IR DEBESĖLIAI“. Rež. N. Parasočkina-Vichtinskaja		
15 d. 12 val. – „JOKŪBO DIENORAŠTIS“. Rež. M. Mičiulytė		
16 d. 11 val. – „PELIUKO PASAKŲ DIRBTUVĖLĖ“. Aut. ir rež. G. Radvilavičiūtė		
16 d. 12 val. – „PASAKŲ NAMAI“ (pagal L. Petkevičiūtės kūrinį). Aut. ir rež. R. Bartninkaitė		
Kauno šokio teatras „Aura“		
15 d. 18.30 <i>Daukšos g. 34</i> – „AŠ KAIP IR TU“		
KLAIPĖDA		
Klaipėdos valstybinis dramos teatras		
7 d. 18.30 – „MEILĖ“. Pjesės aut., rež., kost. dail., scenogr. ir choreogr. A. Duda-Gracz		
8 d. 18.30 <i>Mažojejo salėje</i> – D. Nowakowskio „KAI KURIOS ERELĮŲ RŪŠYS“. Rež. I. Reklaitis		
12 d. 10, 11 val. <i>Kamerinėje salėje</i> – „ČIA TU? ČIA AŠ!“. Vaidina V. Kvedaravičiūtė, E. Šimelionė, D. Želvys		
13 d. 18.30 <i>Didžiojoje salėje</i> – S. Šaltenio „KALĖS VAIKAI“. Rež. E. Nekrošius		
13 d. 19 val. <i>Kamerinėje salėje</i> – N. De Poncharra „ŽIURKIAGALVIAI“. Kūrybinė komanda V. Masalskis, D. Želvys, P. Pinigis, L. Akstinaitė		
14 d. 18.30 <i>Mažojejo salėje</i> – L. Norėno „DEMONAI“. Rež. D. Rabašauskas		
Klaipėdos muzikinis teatras		
15 d. 12 val. <i>Žvejų rūmuose</i> – N. Sinkevičiūtės „PASAKA BE PAVADINIMO“		
ŠIAULIAI		
Šiaulių dramos teatras		
7 d. 18.30 – A. Špilevojaus „BAGADELNIA“. Rež. A. Špilevojus		
13 d. 18.30 – „FOUND FOUND FOUND“. Tekstas D. Zavedskaitės, rež. N. Jasinskas		
14 d. 18.30 – Y. Rezos „PABANDOM DAR KARTĄ“ („SKERDYNIŲ DIEVAS“). Rež. A. Lebeliūnas		
15 d. 18 val. – N. Gogolio „REVIZORIUS“. Rež. A. Giniotis		
16 d. 14 val. – A. de Saint-Exupéry „MAŽASIS PRINCAS“. Insc. aut. ir rež. Š. Datenis		
16 d. 17 val. <i>Mažojejo salėje</i> – „VISU GREIČIU ATGAL!“ (pagal P. Notte pjesę „Dvi poniutės pakeliui į Šiaurę“). Rež. A. Lebeliūnas		
PANEVĖŽYS		
Juozo Miltinio dramos teatras		
7 d. 18 val. – I. Vyrypajėvo „IRANO KONFERENCIJA“. Rež. A. Špilevojus (Miltinio laboratorija)		
8 d. 16 val. – „NEPAPRASTA EDVARDO TIULEINO KELIONĖ“ (K. DiCamillo knygos motyvais). Rež. K. Siaurusaitytė		
13 d. 18 val. – „La CALASH La Latin-IT“ (Šeiko šokio teatras)		
14 d. 18 val. – „ŠV. SPEIGAS“ (pagal Q. Tarrantino „Grėsmingąjį aštuonetą“). Rež. A. Špilevojus		
15 d. 18 val. – N. Gogolio „APSIAUSTAS“. Rež. K. Siaurusaitytė (Miltinio laboratorija)		
16 d. 18 val. – „VOLPONĖ“ (pagal B. Jonsono pjesę). Rež. A. Giniotis		
Koncertai		
Lietuvos nacionalinė filharmonija		
15 d. 19 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – orkestro muzikos koncertas „Simfonijos tapymas. LNSO, Bomsori Kim, Modestas Pitrėnas“. Lietuvos nacionalinis simfoninis orkestras (meno vad. ir vyr. dir. M. Pitrėnas). Solistės B. Kim (smuikas, Pietų Korėja), S. Petronytė (vokalas). Dir. M. Pitrėnas. Programoje J. Brahmso, P. Hindemitho, J. de Bocko kūriniai		
16 d. 16 val. <i>Vilniuje, Filharmonijos Didžiojoje salėje</i> , – orkestro muzikos koncertas „Skamba Filharmonijos vargonai II“. Jungtinis orkestras „Musica humana juven-tus“ (meno vad. ir dir. R. Beinaris). Solistai V. Barkauskas (vargonai; Lietuva, JAV), K. Kačionas (obojus). Dalyvauja Vilniaus universiteto kamerinis orkestras (meno vad. ir dir. M. Jankūnas), LMTA pučiamųjų ir mušamųjų instrumentų orkestro grupė (meno vad. ir dir. E. Ališauskas). Dirigentai R. Beinaris, M. Jankūnas		
VILNIUS		
Šv. Kotrynos bažnyčia		
7 d. 19 val. – gyvos muzikos ir šokio spektaklis „LibertaTEM“. Atlikėjai R. Filipe (fortepijonas), I. Podolska (vokalas), U. Bula-vaitė (šokis), M. Tumšys (vaidyba)		
10 d. 19 val. – Šv. Velykų koncertas „Veni, Sancte Spiritus“. Atlikėjai choras „Jauna muzika“, T. Kulikauskas (perkusija), P. Giunteris (perkusija)		
12 d. 19 val. – F. Paterlini (fortepijonas, Italija)		
Vilniaus rotušė		
12 d. 19 val. – festivalis „Europa Vilniui“. „Viena Vilniuje“. I. Pranskutė (smuikas), B. Ošina (fortepijonas), M. Brajkovičius (violončelė)		

Savaitės filmai

„Sugrįžimas į Seulą“

Banginis ***
Čarlis, dirbantis internetinių kursų dėstytoju, po partnerio savižudybės atsiriboja nuo pasaulio, labai nutunka ir yra linkęs mirtinai persivalgyti. Tačiau jo ryšiai su kitais žmonėmis dar nėra visiškai nutrūkę: juo rūpinasi draugė, bando išgelbėti Naujojo gyvenimo bažnyčios misionierius, o pats Čarlis siekia atkurti ryšį su paaugle dukra. Tai teatrališkumo neišvengianti Samuelio D. Hunterio pjesės adaptacija, kurioje Darrenas Aronofsky, panašiai kaip ir filme „Imtynininkas“, pasakoja apie vyrą, ieškančią atpirkimo. „Banginis“ vujeristiškai eksponuoja savo personažo fiziškumą, tačiau Brendano Fraserio vaidyba tai atsveria. Nepaisant polinkio į patosą, šis filmas kalba apie ambivalentišką tarpusavio santykių ir tikėjimo galią, kuri gali ir sužeisti, ir suteikti paramą bei viltį. („The Whale“, rež. Darren Aronofsky, JAV, 2022)

Begalybė ***
8-ojo dešimtmečio Romoje turtingo verslininko šeima persikrausto į butą naujame daugiaaukščiame pastate, tačiau Klaros (Penélope Cruz) santuoka su vyru (Vincenzo Amato), kuris ją begėdiškai apgaudinėja su savo sekretore, nėra laiminga. Moteris kenčia dėl santykių be meilės ir buržuazinio namų šeimininkės gyvenimo ribotumo, todėl atkakliau ieško ryšio su trimis savo vaikais. Vyresnioji dukra, kuri jaučiasi gimusi ne savo kūne, sukelia dar daugiau įtampas. Pasitelkdamas muzikines scenas, kuriose, be kita ko, žaidžiama siurrealistinėmis priemonėmis ir italų populiariąja muzika, Emanuele Crialese parodo, kaip veikėjų troškimai susiduria su socialine sistema, nepaliekančia jiems daug laisvės. („L’immensità“, rež. Emanuele Crialese, Italija, Prancūzija, 2022)

Klyksmas 6 *
Naujausioje „Klyksmo“ franšizės dalyje veiksmas iš Kalifornijos priemiesčio persikelia į Niujorką, kuriame kaukėtas žudikas persekioja anksesnėje dalyje išgyvenusius personažus. Vėl energingai komentuojamos siaubo žanro konvencijos, tačiau tai niekur neveda. Originalių idėjų trūkumą bandoma kompensuoti forsuotu brutalumu. („Scream VI“, rež. Tyler Gillett, Matt Bettinelli-Olpin, JAV, Kanada, 2023)

Sugrįžimas į Seulą ****
Jauna prancūzė Fredi (Park Ji-min) pirmą kartą keliauja į Pietų Korėją – nežinomų biologinių tėvų šalį. Moteris ieško savo šaknų ir bando užpildyti dėl įvaikinimo atsiradusią tuštumą nauja tapatybe. Tai naratyviniu požiūriu išradinga drama apie tapatybę, kuri išryškėja kaip sudėtingas svetimų ir savų atributų, kultūrinių įspaudų ir projekcijų mišinys. Panašiai ir pats filmas vietomis jaudinantis, vietomis komiškas, vietomis elegantiškas. („Retour à Séoul“, rež. Davy Chou, Prancūzija, Vokietija, Belgija, Pietų Korėja, Rumunija, Kambodža, Kataras, 2022)

Sūnus **
Septyniolikmetis Nikolas (Zen McGrath) jau daugiau nei mėnesį neina į mokyklą. Paauglys paskendęs savo niūrioje mintyse. Jo motina Keitė (Laura Dern) jau seniai nebeturi jėgų, o kartais net bijo savo vaiko. Kita vertus, Nikolas mano, kad jam būtų geriau, jei persikeltų gyventi pas savo tėvą Peterį (Hugh Jackman). Sėkmės lydimas advokatas skinasi kelią į politiką ir ką tik susilaukė dar vieno sūnaus su nauja žmona Bete (Vanessa Kirby), tačiau taisydamas savo paties šalto ir griežto tėvo klaidas priima Nikolą į naująją šeimą ir deda visas pastangas jį suprasti. Florianas Zelleris neišvengia baksnojimo pirštu ir filmas greitai nuslysta į klišes, o pasikartojantys stambūs Hugh Jackmano planai, kai jis staiga pasineria į mintis apie kenčiantį sūnų, greitai nusibosta. („The Son“, rež. Florian Zeller, D. Britanija, Prancūzija, 2023)

***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (dailė)
Redaktorės pavaduotoja – Rūta Jakimavičienė
Fotografija – Agnė Narušytė | **Kinas** – Ilona Vitkauskaitė
Teatras, šokis – Ieva Tumanovičiūtė | **Muzika** – Laimutė Ligeikaitė
Stilius – Violeta Kundrotienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | **Maketas** – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | **Direktorius** – Linas Vildžiūnas

Tai reta proga gyvai išgirsti džiazą super žvaigždę – į Paliesiaus dvarą sugrįžta tarptautinio pripažinimo sulaukęs Norvegijos džiazų pianistas Tord Gustavsen ir jo trio. Aktyviai visame pasaulyje grojantis trio pristatys naują albumą „Opening“, jau susilaukusį kritikų liaupsių.

Tord Gustavsen Trio

Norvegija

05.06 | 19:00

Daugiau informacijos - paliesiaUSDvaras.lt
El. p. info@paliesiaUSDvaras.lt arba tel. +370 626 82 760.

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais. Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VŠĮ „7 meno dienos“, S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. El. paštas redakcija@7md.lt. ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 850 egz. Spausdino UAB „AL Grupė“, Užpalių g. 83A, Utena Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas Lietuvos kultūros taryba Vilniaus miesto savivaldybė Lietuvos kino centras

917713921646008